Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дена ● ШИНАРА, 4 июль, 1978 шу. ● № 79 (5899). ● Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1978 шера 3 июле хьайиллар КПСС Центральни Комитета аргIанара Пленум.

Пленумо ладийгIар КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА «СССР юрта боахам дIахо дегIабоалабара хьакъехьа» яьча докладага.

Докладах йолча пренешка къамаьлаш дир н.н. В. В. ЩЕРБИЦКЕ—Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, М. С. СОЛОМЕНЦЕВА—РСФСР Министрий Совета Председателя, Д. А. КУНАЕВА— Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. А. АЛИЕВА— Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, С. Ф. МЕДУНОВА—КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара, Н. С. ПРИЕЗЖЕВА—КПСС Рязански обкома хьалхарча секретара, Ш. Р. РАШИДОВА—Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара.

КПСС ЦК Пленум дIахо болх беш я.

СИХЕИ ЦА ДОЙТАШИ...

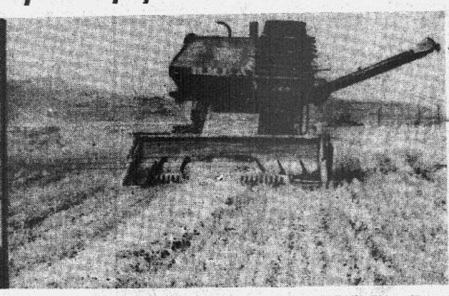

«Загорский» совхозе (Грозненски район) гурахьа дIабийна мукх чуэцача къахьегаш ва комбайнер Исламов Лом-Iаьла. Лоацщача ханен ца дойташи ялат чуэцара йоаржаьча социалистически яхье хьалхле дIа ца хеца лерхI опыт йолча механизатора. Дийнахьа 18 гектарага кхоачаш мукх оард цо ший комбайнаца касарах уллачара, хIаьта нормагIа цун комбайна йоагIар 14 гектар я.

СУРТАШ ТIА: Исламов Лом-Iаьла: цун комбайн мукх оардаш йоагIа.

М. АЛИЕВА курташ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Укх шереи пятилетка хьалхарча кхаь шереи план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски шурий комбината болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха рапорт делар валови продукци арахецареи из маьхала яккхареи ах шера план 23 июне кхоачашъярах. ЦхьоалагIча июнага кхоачаш Грозерча къахьегамхошта лаьрхIа планал совгIа комбината коллективо ара а хийца маьхала яьккхар 250 эзар сом мах бола шурий продукци, цу даькъе мерзача шурий продукци 300 тонн, машдаьтта 10 тонн, нахчаш 5 тонн, хьаьна йоаца шурий продукци 120 тонн.

Хьалхарча ах шера комбината коллективо планагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна 20 эзар сом пайда баьб.

Завода цехаштеи участкаштеи юкъе яьржача социалистически яхье башха-дика къахьегама толамаш дахарца белгалъяьнна я хьалхарча ах шера план цхьоалагIча июне кхоачашъяьча йоккхагIйола мастер М. Л. Хренова керте латтача даьттеи тIоаи боаккхача участка коллектив.

Предприяте бригадашта, участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай «Знак Почета» орден лелаю Т. В. Ильченко керте латтача шура чуеттача бригадас. ХIанз сентябрь бетта чотагIа къахьегаш я из. Иштта дика къахьегаш я Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалер Ш. Магомадова керте латтача кIолдаш йоахача участка коллектив. ХIанз укх шера август бетта чотагIа къахьегаш я из я.

СибарегIени Гаьнарча Малхбоалени районашна ваха волча хана КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева енна указанеши рекомендацеши ларде а лувцаш Грозненски шурий комбината коллективо ший низаш тIадерзадаьд производства торонех биззагIа пайда ийбара, производства эффективности балха дикали лакхъяра, шурий кердача завода низалаш караерзаяра.

Шурий комбината болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха шоай хьинари низи кхоберг-бац 1978 шереи бIаргчача пятилетка планаши тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара.

Б. АМХАДОВ,
Грозненски шурий комбината директор.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи

1978 ШЕРА ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА КЪАХЬЕГАШ БОЛЧА АВТОТРАНСПОРТА БОЛХЛОЙ ЯХЬА УСЛОВЕШ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела ЦIе байракхи цхьа эзар сом ахчан премии хьожайойла итт дийнахьа баьча балха итогех хIара йолаш йолча автотонна эггара дукхагIа тонно-километраш яьча автоотряда.

1973 шера 22 марта РСФСР Министрий Совета маьхий Госкомитета чIоагIдаьча цаIаш мара йоацача тарифий справочника тIа маяххара луш йола карара кара тела ЦIе байракхи ахчан премии хьожайойла 1976 шера ялат чуэцача къахьегача автоотряда итт сахьата долча балха дийнахьа смени нормаш кхоачашъярах.

Автоотряда хьалхара моттиг хьожаю дийнахьа цхьан автотоннана 200-нел чухьнахьа йоацаш приведенни тонно-километр яь иле.

Мухьаш дIа-юха кхухьилга цаIаш мара доацаш хьокхамашка доваладара юкъейовлаьй коэффициенташ — цхьан тонна 5 единицеи тонно-километраш цаIи.

Водителашта луча хаьдда йолча преме боарам оттабу автотранспортни предприятей кулгалхоша профсоюзни организацешца дага а баьле.

Автомобилаш лакхача технически хьалаш тIа хулийтилга Iалашдьича ремонтни болхлошта лу юкъера лаьрхIача водитела луш йолча премех 80 процент.

ДекадагIа ялат чуэцача нормаш дикка тIехкхоачашъярах автоотряда начальника лу юкъера лаьрхIача водитела луча премех 90 процент, механикаштеи диспетчераштеи — 70 процент.

Юкъера лаьрхIача водителашта луча преме боарам къоастабу премеш телара нола коэффициент чоте а лувцаш эзар сом автоотряда болхлошта декъарца.

Автоотряда декадагIа баьча балха материалаш транспортни предприятеша хьалу комиссега, материалашца хила еза мели малагIеи мухьаш отрядо дIа-юха дихьад хьахойташ йола колхозо е совхозо енна справка.

Автоотряда лоархIийла пхийттанел чухьнахьа йоацаш автомобиль йола автоколонна.

Автоотряда болхлошта юкъе шоашта хьожаяь премии дIаекъача хина из яла оттабац производственни кхоачамбоацараш нийсдалийта, къахьегама дисциплина толхаяь е наькъашка транспортица хьовазм хилийта бола болхлой.

ЯЛАТ ХЬАЧУЭЦАРА КИЙЧО ЯЬЙ

Бехктокхаме декхараш латт хIанз ялат дIанйдеча паччахьалкхен пунктий, из чакхдоаккхача предприятей, ялата продуктай управлене болхлошта хьалхашка. Керда ялат хьаэцара материально-технически база кийчъе езаш ба уж.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкомеи республика Министрий Советеи цхьана болча соцамо дIадеххача тайпара къахьийгад управлене чуйоагIача предприятей коллективаша укх шера боахамашкара ялат сихдаь хьаэцара.

Къаьстта теркам тIабахийта кийчйир ялат цIейду, докъаду машинаш, электрооборудовани, тараза боахам, автомобилашта тIера ялат Iодоассаду установкаш.

Хийначарел совгIа кхы тIа а автомобилашта тIера ялат Iодоассаду керда низ бола установкаш оттаьй Аргунски, Червленски, Наурски, Слепцовски, Малгобекски ялат дIанйдеча паччахьалкхен пункташка, Артемовске элеваторе. Уж оттаьчул тIехьагIа дукха ялат тIадувтташ ухача низ болча машинаш тIера ялат автоматически Iодоассаде йиш йолаш ба цу предприятей къахьегамхой.

Технически тIахьожама отделаш (лабораторещ) кхоачам хилал Iалашъяьй лаборанташца, визировщикашца. Балха говзал лакхъеш ялата продуктай управлене вIашагIъехка хиннача курсашка лешаш хилар уж кхаь бетта.

Еррига лабораторещ кердача оборудованеца. учети отчетности яра хиланза яргйоацача бланкашца, журналашца Iалашъяьй.

Шофераш, ялат хьаэцаш къахьегаргдола кхыбола болхлой кхабара, цар культурно-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара лаьрхIа мероприятеш оттаьй Респотребсоюза болхлошца цхьана ялат дIанйдеча пунктий кулгалхоша.

Къаьстта дика чакхдаьхад уж балхаш Аргунски, Наурски, Пливевски, Червленски ялат дIанйдеча пункташка.

Соахкеи цул хьалхарчеи шерашка яьча анализаша хьахьокх паччахьалкхенна дIалу ялат дикагIеи цIенагIеи мел хул колхозаштеи совхозаштеи дукхагIа пайда хулилга.

ТIаьда, бIеха хилар бахьан долаш базисни кондицега кхоачаш хилац Назрановски, Шалински, Надтеречни районаша хIара шера паччахьалкхенна дIалу ялат. Из бахьан долаш доккха зе хул боахамашта.

1976 шера республика боахамаша паччахьалкхенна дIаделар шийца 25—28 процент клейковина а йолаш, 48 эзар тонн дикагIчарех лоархIаш дола шоллагIча группа ялат. Вешта ялатах лучул совгIа 10 процент ахча делар колхозаштеи совхозаштеи. Цунца цхьана соахка из тайпа ялат 24 эзар тонн дIадала мара карагIдалан-зар республика кхаш леладершта. Из гIулакх нийсдалийта гIалаташ гуча а довхаш, уж дIадахара республика боахамни кулгалхоша, специалисташа шоай теркам тIабахийта беза укх шера ялат чуэцача, паччахьалкхенна дIадала кийчдеча хана.

Л. ЗАВЛИЕВ,
ялата продуктай управлене отдела начальник.

ЛАЬТТА ОАХАРИЙ КОНКУРС

ДIадахача пIаьраска дийнахьа чакхъяьлар къонача ахархой V-гIа республикански конкурс. Районашка хиннача яхье хьалхара моттигаш яьха 18 саг вар республикански юртбоахама опытни станце кхашка котало яккха гулвенна.

Хьалхара моттигаш яьхар Гойтински юкъерча школа выпускника Митаев Пашаси Червленски юкъерча школа выпускницас Кулебякина Раисаси. Июль бетта городе Костроме хургйолча къонача ахархой Ерригсоюзни яхье дакъа лаца бокъо яьккхар цар.

ПхелагIа республикански конкурс вIаштIехьъяьккхача юртбоахамеи просвещенеи министерстваша, ВЛКСМ обкомо, республикански юннатий станце котало яьккхачарна делар цIе ленташ. Сийлен грамоташи мах бола совгIаташи.

СУРТА ТIА: Митаев Пашеи Кулебякина Раисаи.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

МАЛАГIА НИКЪ ХОРЖАРГБА

Республика школашка чакхъяьннай экзаменаш. МалагIа никъ хоржаргба яха хаттар отт тахан школа а яьккха шоай вахарера моттиг дIалаца болалуча эзараш болча кагирхоштеи шоай бераш Даьхен бизза къонгаши мехкарийи болаш, коммунизм хьалъеча дизза дакъа лоацаш бIаргаго безам болча даьштаноаноштеи хьалхашка.

Из кхетаде хала дац. Царех дукхагIбараша дIахо дийшача, лакхера дешара заведенеш яьхача бакъахьа хеташ хул. Из нийса а да. ХIана аьлча кIоаргга знанеш ца хилча хIанзарча замалахьа хьалхашка уттта декхараш кхоачашде тIа-тIа халагIа хургда. ТIаккха фу де деза конкурсни экзаменаш дIа а ца йолалуш бисараша? Из тайпа хаттар а дукхачарна хьалхашка отташ да. Из а вахаро оттадеш а школе деша багIача хана цхьаболчарна, цар даьшта-ноаношта дага ца дохаш хинна хила а мег. Бакъда тахан царна хьалхашка отташ да.

Цу гIулакха вIалла а гIайгIа е ца езаш хьал оттадаьд вай социалистически мехка. Хьаштдале балха говзал Iомае, тIаккха болх беш воллаше а заочно деша ваха йиш я, техникуме, училище деша ваха бокъо я. Болх а беш дешаш болчарна экзаменаш дIалуча хана балха болча алапи а телаш отпускаш тел. Къахьегаме дикагIча оагIорахьара шоаш дIахьекха бараш шоай коллективаша хьожа а бий заводий, фабрикай, колхозий, совхозий стипендеш а ийдеш лакхерча дешара заведенешка деша йиш йолаш хул.

Вахаро бакъдаь а вайна гуш а да дукхагIбола предприятей, колхозий, совхозий, Iилмай учреждений, партийни, советски органий кулгалхой профессионально-технически училищашка, къахьегача коллективашка шоай вахара никъ дIаболабаь болга.

Цхьаболча кагирхошта а цар дай-ноаношта а хет профтехучилищашка дешарах зIамигача сага вахаре никъ лац аьнна. Иизза бокъо а йолаш ала йиш я вай хIанз республика промышленносте болх беш бола дукхагIбола говзанчаш: токараш, слесараш, фрезеровщикаш, монтажникаш, наладчикаш, электромонтераш, барзкъаш тегараш, цIенош хьалдоттараш, крановщикаш, штукатураш, трактористаш-машинисташ, кхыбараш цар Iомабаь ба аьнна.

ХIанзарча профтехучилищашка долаш да моллагIа говзал Iомае йизза торо хулийта хьалаш: дикагIча оборудованеца Iалашъяь йола мастерскеш, дерригa хьалаш дола общежитеш, столовеш, мах боацаш тIадувха форменни барзкъаш, спортивни площадкаш, клубаш, кхоллама а художественни а говзалаш Iомаяра йола кружокаш, цу хьакъехьа нийса никъ хьехаш бола хьехархой.

Къахьегамах къехкачун аьттув баьнна моттигаш кIезига я вай мехка. Духхьал къахьегамо мара даккхац сага сий. Бувцаш бола къахьегам Iилма, дешара, халкъа боахама массе а доакъошкара бар ба. Вай республике къоначa къахьегамхошта шортта болх корабоагIаргба Назране, МагIалбике, Аргуне, Грозне, кхыча городашка, мехкдаьтта промыслашка, промышленни предприятешка, гIишлош хьалъеча, химически промышленносте, колхозашкеи совхозашкеи. Хьаэцаргья вай Малгобекски район. Укхаза лелае йолаьй цига бахача наха хьалха ца лелаяь комсаш. Уж хьалкхее езараш цу районэра хIанз хьалкхийна боагIараш ба. Цар ца лелайнча хьаи лелаергья уж. Шоай дай лаьттан беркат алсамдаккхар цар керттера декхар да. Района хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да комсаш лелае ховргдола нах Iомабар.

Вай мехка дукхача моттигашка оамал а хинна дIаэттад юкъера школаш яьха бIарчча классаш шоай дай бахача колхозашка, совхозашка болх бе Iеш. Даим цига болх беш берригаш а Iелга дац из. Царех цхьабараш балха опыт караерзаьчул тIехьагIа дIахо дешаш хул, вокхар тайп-тайпарча курсашка шоай балха говзал лакхъю. Юххера а боахаме болх а беш дешараштa а пайда боал. Из тайпа башха-дика гIулакх партийни, боахама организацеша, даьша-ноаноша хьаллоацаш а шерра могадеш а хила деза.

ВЛКСМ XVIII съезде ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева белгалдир юрта боахам дегIабоалабеча Iалаьмате боккха лоархIам болаш кагирхой болга. Царга кхайкаш цо аьлар советски юрта хургдола сибат хьагойтараши дукхагIча даькъе хIанзардар хьагойтараши уж болга, декхар оттадир дукхагIбола юртара кагий нахи мехкарийи машинаши оборудований кхашкеи фермашкеи лелае Iомабе, техника гIонца балха доала беркати цун дикали айе ховргдолаш уж хьалкхебе беза аьнна.

Лакхерча дешара заведенешка дешар, производстве болх бешше а дешар массане а могадеш а, кагирхоша диза даргдоацаш а гIулакх да.

Цунца цхьана юкъера школа яьккхача кагийча наха хьалхашка шерра хьабийлла ба сийдолеи къонахчалеи цхьаькха никъ. Царга хьежаш я военни училищаш. СССР Герзашцарча Низий эпсар хилар массане а сийдеши денал долаши гIулакх да. Военни училищаш хьежаш я шоай Даьхе тешшаме лорае, советски наха машаре къахьега хьалаш Iалашде кийча барашка.

Партийни комсомольски организацеша, военни комиссарнаташа, ДОСААФ организацеша юкъера школа яьккхачарна юкъе дукхагIа бе беза цу хьакъехьара кхетама болх, СССР Герзашцарча Низашта дIабала беза советски наьха маьрша вахар тешшаме лорадергдола кагирхой.

Лакхерча дешара заведене чакх ца доалаш дисарах корзагIа ма довлалаш, тха хьамсара доттагIий.

Вахара никъ харжа моттигаш вай Сийлахь-йоккхача Даьхене шортта йолаш я. Уж шоана хьайиллаьй СССР кердача Конституце.

Харжа шоашта, доттагIий СССР гражданина сийдола цIи лакха лоаттаергйола никъ.

«Салют-6» — «Союз-29» — «Союз-30»:

МЕДИЦИНСКИ ЭКСПЕРИМЕНТАШ

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР. 1 июль. (ТАСС).

КхоалагIа ди да дунен халкъашта юкъерча экипажо — космонавташа Коваленок Владимира, Иванченков Александра, Климук Петра, Гермашевский Мирослава «Салют-6» — «Союз-29» — «Союз-30» яхача орбитальни Iилма - тохкама комплекса борта тIа цхьана тохкамаш ду.

Тахан космонавташа кхоачашъю медицински эксперименташ, комплексни тренажера тIеи велоэргометра тIеи кхоачашъю физически упражненеш.

Дунен халкъашта юкъерча экипажа членаша Климук Петреи Гермашевский Мирославеи чакхъяьккхай «Теплообмен» яха эксперимент. Цу тIа космонавтий йIовхала комфорта субъективни хоалуш дараш вIаши нийсдир гонахьарча хьала шелал ялара свойствaш хьагойтача прибораца.

Вож эксперимент хетаьяр полет еча хана космонавтий дегIа чу хулаш йола обменни процессаш Iомаяра.

Цу дийнахьа космонавташа иштта кхоачашйир польски специалисташа хьаьча «Кардиолидер» яхача приборах пайда а эцаш велоэргометра тIара эксперимент.

Космонавташа Коваленок Владимиреи Иванченков Александреи хьинаре салоIа ди да тахан. Цар ю физически упражненеш, Лаьтта Iояхьийта корреспонденци кийчъю, «Союз-30» яхача кема экипажа гIо ду Iилман эксперименташ чакхъяха.

Телеметрически хоама даннеша а экипажа еча докладаша а яхачох орбитальни комплекса бортовой системаша лерттIа болх бу. Космонавташ могаш-маьрша ба. Селхан даьча комплексни медицински тохкамаша хьагойтачох П. Климука пульс — 73, М. Гермашевске — 55 я минута, артериальни давлени 120/70, 125/60 миллиметр ртутни столба я.

«Салют-6» — «Союз-29» — «Союз-30» яха космически Iилма - тохкама комплекс дIахо никъ беш я.

БОАХАМА ГІУЛАКХАШ КХЕТАМА БАЛХАЦА АЙХХА ДУВЗА

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка хиннача КПСС Грозненски горкома пленуме дийцар Парте Калинински горкомах лаьцна КПСС ЦК баьча соцамо (1978 ш.) дІадехарашка хьежжа Х пятилетка планаши социалистически декхараши кхоачашдар Іалашдара тІаберзабаь идеологически болх дІахо эргабаьккха тоабара города партийни организацешта хьалхашка латтача декхарех яха дош. Цу хьакъехьа доклад яьча парте горкома секретара **Л. П. Белоглазовас** белгалдаьккхар, «ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа шерра яхь йоаржаяьча, «ТІехьбусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам хьаллаьцача, бурув тохара балхий горячеводски управлене СССР Конституци тІайица шу дизара даха мадоагтІара накъадахара кийчо яра дІайолаяь инициатива къоабалъяьча городерча 5 эзар болхлочо, 162 бригада, 32 участко, 14 цехо, 18 предприяте пятилетка кхоалагІча шера заданеш укх шерара 7 октябрь тІаотташ кхоачашъергхиларах шоашта социалистически декхараш тІайицалга.

Боахама декхараш толамца кхоачашдара тІаберзабаь шоаш беш болча идеологически балха формаши методаши даим эргайоахаш тоаеш хиннача парте райкомий, юххьанцарча партийни организацей вІаштІехьдаьннад къахьегамхошта кхетам балара гІулакх комплексни хьисапе леладелга дикагІа оттаде.

Партийни организацеш дукхагІа теркалде яьннай агитационно-массови болх бара активисташ хьахаржара, уж балха тІа дІанисйоара, царна кхетам балара гІулакх. ХІанз из декхар кхоачашдеш ва городера 10 эзар совгІа докладчик, политинформатор, агитатор. Царех ахаш лакхера образовани йолаш а КПСС членаш болаш а ба.

Укх тІеххьарча хана наха кхетам балара дукхагІа пайда ийбу лекцеех, беседаех, хаттарийн жопийн сайренех, къахьегама сийлен цІеных.

ТІа-тІа шерагІа баржаш латт хьехамчий болам. Цу балха юкъеэзав хІанз 6165 къахьегама ветерани производстве хьалхалаттари.

ДІахо дегІаенай лекционни пропаганда. Цун чулоацам кІоаргагІен хьалхашка латтача декхарашта чІоагІагІа тІаберзабаьи хулаш латт. ХІанз из болх беш ва городе «Знание» обществаи партийни комитетийн 4 эзар совгІа лектор. Агитационно-массови балха кулгалхой юкъеозара практика аргаьккхай. Нах бахача беча кхетама балха координаци яра вІашагІъеллай микрорайоний 38 совет.

Цу дерригне новкъостал даьд города къахьегамхошта продукци йохкара шин шереи ах шереи заданеш ханал хьалха кхоачашъяра.

Цунца цхьана докладчика а къамаьлаш даьча кхыча коммунисташа а белгалдаьккхар агитационно-массови болх тоабара, 1978 шера а пятилетка хьалхарча кхаь шера а планаши социалистически декхараши кхоачашдар духьа къахьегамхой оарцагІбахара партийни организацеша чакхдоаха гІулакхаш парте Калинински горкомах лаьца КПСС ЦК баьча соцамга хьежжа ца хилар.

Цхьайолча предприятешка беш бола кхетама болх ший хьадда лостам болаш бац. Коллективера моральни хьалаш, къахьегамхоша дІадехараш теркал а деш из хадданза белга Іалашдац цига. Цар агитколлективашка перспективни планаш яц. Цудухьа цар агитаторийи политинформаторийи вІаштІехьдалац болх ледара хьабераш, къаракъаш мелараш, брак ераш, общественни порядок телхаераш ловргбоаца хьалаш хьаде.

Моттигаш хиннай агитатораша, политинформатораша шоашка деча хаттараштa доагІаш дола жоп дала ца могаш. Из ишта нийслу царна эшаш дола информационно-методически новкъостал ца лоаттадендаь. КІезига бац, къаьстта «Знание» общества юххьанцарча организацешка лерттІа кийчбаланза бола лектораш. Из ишта дале а цу балха кІезига юкъеоз вузай, Іилма-тохкама институтий преподавателаш.

ХІанз а ледара латт нах бахача беш бола агитационно-массови болх. КПСС райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша микрорайоний советий долча кхоачамех лерттІа пайда ийбац, чакхйоахача мероприятей лоархІамгеи чулоацамгеи дим хьежац.

Массанахьа вІаштІехьдаьккхадац социалистически яхь лелаеча формализм дІайоанкхилга. Дукханахьа я эргаяккха езаш йола гойтара агитаци.

Из бахьан долаш городерча 246 цехах — 30, 562 участках, установках, РИТС-ах —70, иштта 188 бригада, 2486 болхло, шоашта юкъе 277 коммунисти 264 комсомолеци волаш, пхе бетта планаш кхоачаш ца еш бисаб. ТІехьаюсачарна юкъе я «Грознефтеоргсинтез» объединени, кога гІирс бу фабрика, радиотехнически завод.

Цу дерригне парте райкомашкара, юххьанцарча партийни организацешкара дІадех производства эффективности балха дикали лакхъяра, боахама-организаторски гІулакхаш идейно-политически декхарашца айхха вІаши дувзаш леладара хадданза терко тІаухийталга. Теркам тІаозаш дола къамаьл дир пленуме «Октябрьнефть» НГДУ оператора **И. С. Ендовицке**. ТІеххьара ха белггалахиннай дукххача политически лоархІам болча событешца. Белгалдаьккхад Сийлахьбоккхача Октябра 60 шу дизар, СССР а союзнии автономнии республикай а Конституцеш тІайицай, шоай укх шера де дезача гІулакхий программа санна хьаллаьцар социалистически яхь шерагІа йоаржаяра советски нах тІахьехаш дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо, вай мехка меттел доазол дехьа а чІоагІа къоабалдаь тІайицар нов. Л. И. Брежнева «ЗІамига лаьтта», «Юхадийндалар» яха книжкаш.

Цу дерригне идеологически болхлошта лоархІаме декхараш хьалхашка оттадир. Цу даьнъе шоай хьинар кходеш бац бахача наха юкъе каст-каста кхетама болх беш бола тха агитатораш Н. И. Матющенко, З. Л. Иванова, Ф. А. Абуталипов, Б. И. Шабаева, кхыбараш. Цудухьа царна дика довз бахача наха дагалаттараши цар дІадехараши.

Бакъда, берригаш бац цу тайпара из партийни декхар кхоачашдеш. Цхьабараш кийча хилац шоай къамаьл беседа яра хьисапе вІаштІехьдаккха, бахача наха деча хаттараштa жопаш тела. Парте райкомаш предприятей, учрежденей коллективай парторганизацешца цхьана декхарийла я агитколлективай, клубай балха тІахьожам лоаттабе, улицай цІейш, сходаш, кхыйола мероприятеш чакхъяхара координаци еш йолча микрорайоний советий болх эргабаьккха тоабе.

— Селханарчул дикагІа тахан, таханарчул дикагІа кхоана къахьегилга тхоай балха девиз лоархІ оаха, — аьлар специализированни СМУ-10 монтажникий бригадира **А. И. Цечоева.** ИттлагІча пятилетка кхоалагІча шера хьалхарча квартале СССР промышленни гІишлошъеча Министерстве гІолла кхоалагІа моттиг яккха аьттув баьннаб коллектива. ХІаьта генподрядах йола пхе бетта план 106,5 процентаи шоай низашца яр 103,3 процентаи кхоачашъяьй. Уж хокхамаш лох ца далийтара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шоай керттера декхар лерхІ, социалистически яхь шерагІа йоаржа а еш, болхлой къахьегамеи общественнии хьинар айделга, цу гІулакха тІаберзабаь беш бола идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам лулга тоаделга.

Социалистически яхьа нах дукхагІа юкъеоза йиш хулийт, шоашта карагІдоалачун бокъонца мах бе уж Іомабу бригадни подрядагІа болх белга вІаштІехьдаьккхача. ХІанз тханцига цу методагІа болх беш я 7 бригада. Бакъда, цох кхоачамбаь Іе йиш йолаш дац гІулакх. Организаторски кхетамеи балха деша аьттонца кхоачашдайташ йола из балха форма кхы а шерагІа йоаржас дага да тхо.

Шоай района идеологически болхлоша социалистически яхь шерагІа йоаржаяра деш долчох дийцар пленуме парте Старопромысловски райкома хьалхарча секретара **С. М. Магомадова.** Из гІулакх дикагІа вІаштІехьдаккхара укх тІеххьарча хана дукхагІа теркам тІаахийта баьннаб районе бригадашка, сменашка, участкашка латтача гІулакхашта.

ЧІоагІа терко ю хьалхалаттарий опыт йоаржаяра «Электроприбор» заводе, «Старогрознефть» НГДУ, № 1572 йолча автоколонне. Цу гІулакха укхаза шерра пайда ийбу гойтара агитацех: молнеш, буклеташ, пенгазеташ арахец. Иштта, дІадахача шера цхьан цеха-промысла, лаьттан кІала ремонт еча Д. С. Солнышкин керте латтача бригада, И. А. Шуликина, В. Д. Швецова кулгалдеча бурувдеттача бригадай балха опытах лаьца плакаташ арахийцад.

Укх шера 12 эзар саг политически экономически дешара юкъеэзавар, 1500 политинформатори агитатори ва планаши социалистически декхараши кхоачашдара нах оарцагІбоахаш. Иштта беча организаторскии кхетамеи балхо аьттув баьннаб районага ах шера план 25 июне кхоачашъяйта, планал совгІа 48 миллион сома маьха продукци арахецийта. Цу дерригне тхона бокъо лу шоллагІча ах шера лаьрхІа кхы а доккхагІа дола социалистически декхараш тІаэца тхоай йиш хургья аьнна дІакхайкаде.

Цунца цхьана районе беча идеологически балха дола кхоачамбоацараш белгалдаьхар нов. Магомадова. Нийслуш да мероприятеш дукхагІа чакхъяха гІертарца уж дика хулга лерттІа Іалаш ца делга. Цхьайола беседаш, лекцеш, докладаш айхха ювзаш хилац коллективай къахьегамеи вахареи декхарашца. Цхьайолча предприятешка духха хувцалу кадраш, къахьегамен производственнии дисциплина телхаераш кІезига бац.

1978 шера а пятилетка хьалхарча кхаь шера а планаш кхоачашъяра тІаберзабаь шоай коллективашка беча кхетама балхах дийцар укхаза автотранспортни предприяте директора **И. А. Сапронова,** универмага партийни организаце секретара **А. И. Баранова**, швейни производственни объединене швеяс **А. А. Петровас,** В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача завода директора **А. И. Мулина**, кхычар.

Пленумо тІайицача соцам тІа партийни организацешкара хьадийхар КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяр духьа къахьегамхой оарцагІбахара беш бола агитационно-массови болх шерра боаржабара бетта хана хьадда йола мероприятеш отта а яь чІоагІъелга.

С. МАЙСИГОВ.

Сунженски мехлесхозе тайп-тайпарча къаман нахах бола дукха болхлой ба хьинар кхо ца деш къахьегаш. Царех цаІ я Каракачева Ирина Андреевна. 34 шу дизад по балха моттиг ца хувцаш укхаза станочникалла къахьега.

Кагирхой дикагІйола хьехамча лоархІаш а я из. Дукха ба по балхах кхетабаь къона говзанчаш. Царех цаІ я Сайнороева Лиза.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) И. Каракачеван Л. Сайнароева паркет с фреза кийчъеш ба.

С. ХАКИЕВА сурт.

АЙДЕННАЧА ХЬИНРАЦА...

Ханал хьалха, 1978 шера хьалхарча ах шера иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъяьча Ленина ордена «Грознефть» производственни объединене социалистически яхье котбаьнначар слета доакъашхоша даь КХАЙКАРАЛ

Хьамсара новкъостий! Ленина ордена «Грознефть» производственни объединене къахьегама коллектив, деррига советски халкъ санна, хьинар айденна къахьегаш я КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

Объединене ерригача структурни подразделенеша толамца кхоачашъяьй укх шера пхе бетта планаши социалистически декхараши. Укх шера цхьоалагІча квартале Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш йича объединене коллективана елар мехкдаьтта промышленноста Министерстваи профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦІе байракхи хьалхарча ахчан премии.

Сийдолча совгІато тІадожаду хьинарегІа, творчески къахьегилга. Вайна массаза а дагалатт Сийлахь-воккхача Ленина аьнна дешаш: «...хьалха Іоаяьча опыто вайна Іомадаьчох кхоачамбаь Іе йиш яц, хІаьта хадданза дІахьалхашкахьа даха деза, цахаддаш дукхагІа хьаде деза, юха а ца доалаш аттагІча декхарашкара халагІча декхарашка дохла деза».

«Пятилетка кхаь шера план СССР керда Конституци тІайица шу дузача денга кхоачашъяра» тха объединене чуйоагІача Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектива патриотически болам чІоагІа раьза хинна хьал а лаьца, Сийлахьбоккхача Октябра 60 шу дузача юбилейнеи СССР кердача Конституце проект дерригача халкъо ювцача ханеи Іоаяь опыт ларде а лувцаш шерра социалистически яхь йоаржаьй оаха.

Цу къахьегама яхьа кердача формо керда къахьегама толамаш дахара новкъостал даьд.

1978 шера хьалхарча ах шера, шин шерали ах шерали чухьнахьарча хана иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашйир скважинашта лаьттан кІалха ремонт еча цхьан бригадас, капитальни ремонт еча шинне, цхьан вышкомонтажни бригадас, Ташкалински технологически транспорта управлене (УТТ) автоколонна.

Кхаь шера план кхоачашъяьрех я Старогрозненски УБР-ра А. М. Куприянови И. М. Шулинини керте латтача бурув деттача бригадай, Малгобекски УБР-ра И. А. Галаева, Г. Ш. Хантемирова кулгалдеча бурув деттача бригадай, Грозненски УБР-ра В. Ф. Мельников, В. Х. Тайсаев керте латтача буровой бригадай, Октябрьски УБР-ра П. Г. Стеблецова бурув деттача бригада коллективаш, Карабулакски УБР-ра Ю. М. Мовлаева вышкомонтажни бригада коллектив, «Малгобекнефть» НГДУ П. И. Пащенко, Н. И. Литвинов керте латта скважинашта капитальни ремонт еча бригадай коллективаш, Ташкалински УТТ № 3 йолча автоколонна коллектив (кулгалхо П. И. Запаров), кхыяраш.

Яхье баьннарех 800 къахьегамхо ва тахан пятилетка диьлагІча шера чотагІа къахьегаш.

СибарегІени Гаьнарча Малхбоалени районашка ваха волча хана КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева енна указанеши рекомендацеши ларде лувцача тхона къаьгтагІа га а гу, хІаьта оаха кхета а ду тахан тхона карагІдаьннараш кхоачам болаш доацилга, социалистически яхьа йоккхий торонаш я хІанз а тІехь пайда эцанза.

Л. И. Брежнева аьннад: «Яхьа маІан из дІахьалхашкахьа гІолга да, наьха кхоллам, царна дулургдараши таланташи йиззагІа хьаеллара дола хьалаш хьаделга да».

«Грознефть» объединене коллективе, кхычахьа санна, йолаш я 1978 шера плани тІайица социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара пайда эцанза йола торонаши кхоачамаши. Уж хьалхарча даьнъе скважинаш хьалъеш йоаккха ха лоац а еш дикагІа хьалъелга, лаьттан ченех биззагІа пайда ийбелга, къахьегама, производственни, технологически дисциплина чІоагІъелга, къахьегаш бараштa къахьегама кхетам лулга чІоагІделга, къаьстта кагирхошта луш бар. дикагІйола опыт шерра дІайоаржаелга, профессиональни говзал кІоаргагІа Іомаелга, лични творчески планийи хІаране социалистически декхарийи ларда тІа ИТР-еи болхлойи творчески союз чІоагІъелга, кадровн болхлоех хІаранен коллективнои къонабараштa хьехамчалла леладелга да.

Вай мехка чІоагІа доагораэнергетически база хьалъяра йола КПСС XXV съездеи КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумеи решенеш кхоачашъеча тхоай лоархІами тІалатта бехктоххами бовза а бовзаш тхо дог тийша да тІехьаюса бригадаши кІезига опыт йола къаьст-къаьста бола болхлойи хьалхалаттараштa тІехьакхебергхиларах. Оаха дош лу СССР керда Конституци тІайица шу дузача денга планал совгІа мехкдаьттеи гази яккхара шера тІайица хинна декхараш тІехкхоачаш а деш, заданел совгІа 50 эзар тонн мехкдаьттеи 10 миллион кубически метр гази яккха, шера хьалха тІайицача социалистически декхарех планал совгІа даккха дезаш хинна мехкдаьтта 40 эзар тонни газ 2 миллион кубически метри мара ца хиннача.

Оаха, слете дакъа лоацараша, тІахьех «Грознефть» объединене берригa болхлой, инженерно-технически Іилмани болхлой, гІулакхера нах «1978 шерара лични творчески планаши хІаране социалистически декхараши СССР керда Конституци тІайица шу дузача денга кхоачашъергья» яхача девизагІа къа а хьегаш планови заданеши доккхий социалистически декхараши кхоачаши тІехкхоачаши дара шерагІа социалистически яхь а йоаржаяь, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу кердача къахьегама коталонашца белгалдаккхара.

№13 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Идеологически болх эргабаьккха тоабара, 1978 шера программеи бІарчча пятилеткеи толаме кхоачашъяра тІехьа социалистически яхь йоаржаяра декхараш оттадаьд КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргІанарча кхойтталагІча номер тІа кепатехача «Цхьаккха тІехьавусар улув воацаш», «Смотре дикагІдар — идеологически кадраштa!» яхача редакционни статьяш тІа.

Нормер тІа шерра хьахьекха я «Знаменательни даты» яха рубрика. РСДРП II съезда 75 шу дизара хьакъехьа теоретически конференцеш, лекцеш, докладаш, беседаш, политинформацеш яра хетаргахьа йола планаши хІаьта иштта областной партийни организаце хьакъехьара материалаши литературеи а да блокнота тІа кепатеха. КПСС обкома яйгача, кхачан промышленностеи торговлеи отдела заведующе заместитела М. Лещева статья я «Торговле болхлочун Денна» хетаь.

«Резерваш — балха юкъеоза!» яхача рубрика кІал блокнота тІа кепатеха я М. Винникова «Уж йолаш я хІара гІишлон площадке» яха статья.

КЕРДА ПРОДУКЦИ— ШОЗЗА ДУКХАГІА

«ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагІа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, пятилетка кхоалагІча шера тІайица декхараш тІехкхоачашдара, ийдархой хьашташ дизза кхоачашдара тІагІертта къовсам лоаттабу Грозненски кондитерски фабрика болхлоша. Цудухьа продукци маьхала яккхара ах шера план толамца кхоачаш а яь, соахка хьалхарча ах шера маьхала яьккхачул дукхагІа, 180 эзар совгІа сома маьха тайп-тайпара продукци маьхала яьккхай цар укх шера цу юкъа. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 100,5 процент кхоачашъяьй фабрика коллективо. ДІадахача шера ялх бетта хинначул 7,6 процент лакхъеннай из.

Овсаре къахьегарах кхоачамбаь Іеш бац фабрика болхлой, инженерно-технически болхлой. Цар тІагІертта къовсам лоаттабу фабрике кийчъеча кондитерски изделей ассортимент шеръяра. Цу даьнъе дика ка а йоал цар. Ер шу долалуча хана шера керте йиъ тайпара керда кондитерски продукци арахеца социалистически декхараш тІайицадар цар. Шоай ерригa торонаш оарцагІа а яьха къахьийгача цар хІанзлехьа шозза тІехкхоачашдаьд шера тІайица хинна декхараш. ХІанзлехьа укхаза арахеца йолаяьй ийдархоша чІоагІа хоатташи дика дІаэцаши йола керда нийс тайпара продукци. Царех а школьни конфеташ, «Ротфронт» яха батончикаш, «Арахис», «Светлячок», «Сомий помадка», «ТІаь колбаска» яха а кхыйола а конфеташ.

Укх тІеххьарча хана къаьстта чІоагІа терко ю фабрикерча болхлоша арахеца продукци ма-могга дикагІа хилийтара. Цох а доккха беркат даьннад. Фабрике ара мел хецаш йола продукци цхьоалагІча категорех хиларах йола аттестаци яьй. Укх шера фабрика коллективага цхьа рекламаци кхаьчаяц потребителашкара арахеца продукци во я аьнна. Цох а кхоачамбаь Іе дага бац цига къахьегаш боаш. Цар социалистически декхараш тІайицад ер шу чакхдалалехьа шин тайпарча продукцена паччахьалкхен дикала Знак ялийта. Цу гІулакха дика кийчо еш а ба уж.

Производства эффективность лакхъяра тІагІертта къовсам лоаттабеча предприяте коллективана цу даьнъе карагІдувлараш а во дац. Укх шера хьалхарча пхе бетта цо кхояьй кхо эзар киловатт-сахьат электроэнерги, бІаьш сомий маьха бедал. Арахецача продукцега дІабода мах лохберах производствана кходаьд диъ эзар сом. Кхомбараи хьурматдараи тІехьа уж балхаш дарах, продукци маьхала яккхара задани тІехкхоачашъярах паччахьалкхенна пайда бара пхе бетта план 112,7 процент кхоачашъяьй. ПланагІа лаьрхІачул совгІа 37 эзар сом пайда баьб.

Шин-шерагІа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да предприяте кулгалхоша, общественни организацеша фабрика коллектива къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхари болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегари. «ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа яьржача социалистически яхьа кулгалделга а цІенхаштта тоадаьд. Яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий хІара дийнахьа итогаш ю. Уж еча хана хьеж производственнии деррига технико-экономически хьоккхамаш, къахьегамеи производственнии дисциплина, производства культура, къахьегама овсарле, продукце дикал мигтай. Болхлоша даьха толамаш царна шоашта дІадовзийтара уж дІаязду хІара участкерча, цехерча социалистически яхьа экрана тІа. Нагахьа моллагІа бахьан а нийсденна тІехьабусаш цхьабола болхлой нийслойя царна эшаш дола гІо-новкъостал ду, яхье хьалхалаттарий дикагІйола опыти балха методаши дІайовзийт. Бутт чакхбаьлча итогаш ю фабрика цехаша даьхача толамий. Хьалхара моттиг яьккхача цеха коллективана ахчан преми хьожаю. Иштта яхь вІаштІехьъяьккха къахьегача фабрика болхлоша доаха толамаш денгара-денга дикагІа хул.

Шоай а фабрика коллектива а сий лакха лоаттадара хьинаре къахьегаши хадданза социалистически яхье хьалхалатташи хиларца белгалбаьнна итташ болхлой ба фабрике. Царех я бискаитни цехера бригадир Мартыненко Валентина, формовщица Асатурян Евгения, варщицаш Тисаева Машура, Шептукаева Алла, машинисткаш Дрогина Мария, Морозова Тамара, кхы дукхабараш. Шоай продукцена юкъе цхьаккха тайна брак а ца нийсйолийташ хІара сменагІа нормаш 120—125 процент кхоачашъеш ба уж. Цудухьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план графикал массеха бутт хьалхабаьнна кхоачашъеш хьабоагІа уж.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тІа: продукци кийчъеш ба бригадир В. Мартыненкои формовщица Е. Асатуряни.

И. ПЛИЕВА сурт.

ИттлагІча пятилетка диьлагІча шера чотах къахьегача «Грознефть» производственни объединена чуйоагІача ремонтно - механически завода котельно - сварочни участка коллективо чІоагІа лоархІаши сийдеши ба мастер, участка партгруппорг Кузнецова Валентина Алексеевна, электросварщиканий бригадир Макин Михаил Петрович, котельщикий бригадир Романенков Петр Иванович. Шоаш керте латтача коллективай къахьегам кхетамца вІаштІехьа а боаккхаш хьинаре къахьегарца даьннад цар сий.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) СССР керда Конституци тІайица шу дузача денна кийчде лерхІача къахьегама совгІатах дагабоалаш ба мастер В. Кузнецова, электросварщикий бригадир М. Макин, котельщикий бригадир П. Романенков.

И. ПЛИЕВА сурт.

ИНИЦИАТОРАШ БОЛЧА

Пятилетка кхоалагІча шера тІайица декхараш толамца кхоачашдеш хьабоагІа Горячеводски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш. СССР конституци тІайица шу кхоачаш пятилетка кхаь шера план кхочашъяра республика къахьегамхошка кхайкарал даь инициатораш ба уж. Цу дикача гІулакхий шоаш инициатораш хиларга хьежжа овсаре къахьегаш, массанена дика масал гойташ болх беш ба таханарча денга горячеводски бурувдеттараш.

Укх шера планагІа 26 эзар метр бурув тоха дезача цар декхараш тІайицад планал совгІа 1350 метр бурув тоха, планагІа лаьрхІачул совгІа 0,3 процент къахьегама овсарле лакхъе, дукха пайдане рацпредложенеш балха юкъейоалае.

Хьалхашка латта бехктокхамера декхараш цар сийленца кхоачашдергхилар хьагойт укх ах шера бурувдеттараша даьхача толамаша. Июнь бетта ийслагІча дийнахьа ах шера план кхоачашъяь планал совгІа 1180 метр бурув техад цар. Бурув тохара сухал лакхъярах, бурув деттача остех бизза пайда ийбарах планал совгІа хьахинна пайда 300 эзар сома маьха ба.

Управлене бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш хьайоагІа Лорсанов Султанбек, Попов Владимир, Мадаев Султан керте латта №№ 9, 82, 83 йолча буровой бригадай коллективаш. Пятилетка кхаь шера план толамца кхоачаш а яь диьлагІча шера чотагІа къахьегаш я уж бригадаш хІанз.

— Укх шера тха бригадана хьалхашка латт доккхий декхараш. ПланагІа лаьрхІачул совгІа 950 метр бурув тоха дезаш да тхо — йоах № 9 йолча буровой бригада начальника Лорсанов Султанбека. Таханарча денга заданел совгІа 630 метр бурув техад цу бригада. Шозза совгІа ах шера план тІехкхоачашъяьй бурувдеттараша. Хьахинна пайда 220 эзар сом ба. Уж толамаш даха цар аьттув хул бригада барт болаш хиларах, сменашта юкъе яьржача социалистически яхьо а доккха гІо ду балха тІа. Буровой вахташта юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Бурув тохача шоай мел йола дикагІйола технологи, керда техника юкъекхувл цар. Цу гІулакхо бокка аьттув хулийт балха толамаш тІа-тІа совдаха, къахьегама овсарле лакхъе. Укх шера кердача осташца болх беш я из бригада. Цул совгІа балха тІа юкъейоалаяьй химически реагенташ. Топпарах маркхал беш цига чІоагІа эшаш я реагенташ. Шоай управлене гучадьнна моллагІа керда хІама бригада балха юкъедоаладе гІерт буровикаш, хІана аьлча кердача технологе, техника дика пайда бергболга ховш.

Бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш хиларах № 9 йолча бурув тохара балхий управлене бригадана карара-кара тела ЦІе байракхи ахчан премии еннай. Бригада девиз я «ТІехьбусараш боацаш бе болх» яхаш. Буровой бригадашка хІара бетта собрани хул. Цу собранешка дувц хьатІабоагІача бетта хьалхашка латта декхараш мишта кхоачашде деза, дІабахача бетта даьхача толамех. Вай ювцача № 9 йолча буровой бригаде йиъ смена я болх беш. Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккха смена хоастаю. Цу сменана лу ахчан совгІат. ХІара Іуйрийна сменашца «Пятиминутка» хул. Цига дІаоал сменаша малагІа болх бе беза тахан, мишта хила беза хьабеш бола болх. «Социалистически яхьа экран» я цІеча уголоке хьалтеха. Цу тІа хІара смена баь болх дІаязбу цар. Цу гІулакхо доккха гІо ду сменашта балха толамаш совдаха, хьинарегІа къахьега.

Сменашта юкъе къаьстта дика толамаш доахаш хьайоагІа Агаев Хьасана, Кравченко Владимира, Плотников Василе кулгалду коллективаш. Нагахьа санна смена тІехьюсаш хилча цун гІо ду цар, дІахьалха йоаккх из смена. Таханарча денна тІехьоюсаш бригадера цхьаккха смена яц.

Кхаь шера план хІанзлехьа шоаш кхоачашъярах кхоачамбаь Іеш бац № 9 йолча буровой бурувдеттараш. Цар хІара ди хьинарерча къахьегамца белгалдоакхх.

О. ШАДИЕВ.

ГIУЛАКХХАШ ТАЙП-ТАЙПАРА ЛЕЛ

Нохч-ГIалгIай республике доакъар Iалашдара кхайкадаь месячник чакхдаьннад. Из кхайкадаро юртарча къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхар дар ка бола ялаташ чуэца доладалелехьа хьайбашта эша кийчо елга.

ТIаккха мишта кхоачашдаьд из декхар Назрановски района боахамашка?

Тайп-тайпара кхетадаьд из бехктокхаме дош совхозашка. Къаьстта дувца безам ба совхоза-техникума коллективах лаьца. Укхаза цхьа ферма я доахан долаш. Дерригa а 650 бежан да, цу даькъе 200 етт а болаш. Ханнахьа царна доакъар Iалашдара вIашагIъеллай лаьрхIа цу деша йола бригада, дуккхача шерашка из болх беш воле Бархоноев Iумар керте а волаш. Бригадана юкъебахаб боахаме дикагIбола механизатораш Часыгов Паша, Даурбеков Арсгири, Евлоев Ювсап, Чариев Махьмад, Падиев Осман, Костоев Махьмадгири, кхыбараш.

Месячниках цига Iалашъе езаш яр 100 тонн йол. Механизатораша вIашкатехай 80 тонн совгIа, хIаьта хьекха уллаш я кхы а 50 гектар. Цул совгIа 215 тонн сенаж лаьттагIа еллай, ерригa а укх шера Iалашъе езар 250 тонн йолча. Аьла хьокхар я соахка культурни цонашка дIайийна дуккхача шерашка тIаювле тайп-тайпара баьцаш: райграс, тимофеевка, кхыяраш. Из тайпа цонаш 160 гектара тIа хургья дIахо йодача хана, хIаьта укх шера 80 гектар баьцаш я цига. Царех хIара гектаро цкъа хьокхаш 2,5—3 тонн гаргга йол лу.

Укх бетта цахаддаш делхача догIаша хьекха йол йокъаялийтац. Цудухьа совхоз-техникуме теплогенератораца фо детташ йокъаю из.

Сенаж люцернах кийчъю ферме. Из буц 60 гектара тIа дIайийнай. Юкъера лаьрхIача гектаро луш бола хьувкъам 3 тонн гаргга ба. Цу баьцах сенаж елла ца Iеш, мей бутт болабелча денз цахаддаш деттача доаханнеи Iаьсаштеи а хьувкх из. Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалера Часыгов Пашас ше хьокха а хьокхаш, аргIе доахан латтача ахкан лагере хIара дийнахьа хьу 12 тонн люцерна.

Кхаберга хьежжа да хьайбай продукташ яхареи йоккхареи хьокхамаш а. Ах шера план (145) тонн) тIеххкхоачашъяьй хьайбаш леладераша шура йоккхара; планагIа 100 центнер йоагIача 117 центнер дулх декхад паччахьалкхенга. ХIара Iаттагара пхе бетта юкъера лаьрхIача 650 килограммал тIех шура яьккхай. ХIаьта дикагIболча доаркей толамашка диллача гаьнна лаккагIа я уж цифраш. Иштта, Гандарова Лоде 1090 килограмм яьккхай пхе бетта хIара Iаттагара цул дукха тIехьабисац. Китиева Люба, Юнусова РабиIат. Иштта масалаш кхы а да.

Боахама хьайбашта планагIа Iалашъе езаш я ерригa а: йол— 450 тонн, сенаж — 250 тонн, кхыдола доакъарий тайпаш доацаш.

— Из план кхоачашъяра эша торонаш тоъал я тхога, — йоах совхоз-техникума директора Цокиев Мухтара. — ДIайийнача люцернах хургья (шозлагIа хьекхача), хIара гектара тIара 1,5 тонн яьлча а, 90 тонн йол, вIашагIъзбаь овеси горохи я 100 гектар, иштта культурни цонашкара а яккха лерхI, шозлагIа хьокхаш, 110—120 тонн йол. Цу тайпара, хьайбашта шортта кхоачам балла доакъар гулде вIаштIехьа да боахаме.

Доакъарий хам бовзаш йоакхо ю цу боахаме хIара шера ка бола ялат чуэцача хана а: пресс-подборщикаца пачкаш а йийя ферма коа дIаоттаду бокъонца тоаденначa хана, ча. Укх шера а лерхI укхаза гурахьа дIадийнача 860 гектар кIимхи маькхахи цхьацца тонн хIара гектара тIара ча гулде.

Цу тайппара, шоай низех тешаши кхоанен уйла еши Iалашду доакъар совхоз-техникуме.

«Экажевский» совхозе 37 саг юкъе а волаш бригада вIашагIъеллай доакъар Iалашде. 3 йол хьокха косилка, 8 тракторни тележка, паркхаш тIадоттарг, тракторцара йолхьинг, буц хьокхаши цунах кагйоаккхаши йола КИР-1,5 яха косилка, кхыйола техника я болх беш. Сенаж чуйоллача я шиъ гусенични бульдозер.

Дуккхача шерашка тIаювлача баьцех сенаж кийчъеш 16 саг ва. Хьекха яьннача 130 гектара тIара кIоага чу еллай 370 тонн сенаж. Специалисташа оттаьча справках цу доакъарий дикал тIехдика я, каг яьккхаи ловсаръяхийтаи я кIоагашка чуйолла буц. Сенаж кийчъяра технологи нийса лелаю.

«Маяк» совхозе шиъ я доакъар Iалашду бригада — хIара отделене цхьацца. Комбайнашца хьокхаш боакк дIайийна баьцаш, цул совгIа ши косилка кхы а я болх беш. Хьекха яьннача, 50 гектара тIа дIайийнача баьцех кIоага чу еллай 130 тонн сенаж.

Цхьабакъда йол Iалашъе болабеннабац цу шиннех цхьаккханахьа а.

Цу боахамашка доакъар Iалашдара балха «юкъера» оценка яла мегаргьяле, гектара во лерхIа боагIаш ба из болх районе йоккхагIйолча шин совхозе — «40 лет Октября» яхачеи къаьстта а — «Назрановский» совхозеи

— Бакъда, во лел цига болх, — йоах юрта боахама управлене керттерча агронома Албогачиев Хаматхана.

26 июнь хьатIеккхоачаш «40 лет Октября» яхача совхозе хьекха езача баьций 981 гектарах хьекха яьннар 90 гектари тIаккха «Назрановский» совхозе йолча 1070 гектарах хьекхар — 72 гектари яр. ПланагIа вIашкатоха езача аьлах кийчъяьр: хьалхарча боахаме — ноль (хила езар 810 тонн), шоллагIча — 14, хила езача 2113 тоннах. Сенажи баьца хьоари Iалашдара гIулакх а дац кхы дикагIа.

Месячник хиннача бетта «40 лет Октября» совхозе хьекхай 150 гектара дIайийна баьцаш. Цу цонаш тIара лаьттагIа еллай 300 тонн сенаж. Аьлча а — хьалхара силос. ХIана аьлча, ловсара ца йоийташи сенаж кийчъяра эша технологи ца лораеши чуйолл из, хьахьоккхашехь. Из — специалисташа оттаьча справка тIара заключени я.

Баьца хьоар 9 тонн кийчдаьд, месячника эзанех 200 доагIача (шера яр вай ювца а ювцац). Йол гулье вIалла бола а беннабац совхозе. Доакъар Iалашдара вIашагIтеха ерригa техника 3-ча отделене гулъяьй. ХIаьта цу ханачухь буц къалуши талхаши латт. Из гонал магIа йоал цонашта дIаюкъе ваьлча.

«Назрановский» совхозе кхаь отделене доладаьд доакъар Iалашде. Из а — доладаьд ала йиш яле. Аьлти-юрта 32 гектар дIайийна буц хьекхай. Наьсар-керте — 20, БурокIал — 30 гектар. Цу цонаш тIара ерригa а хьалъийцар 18 тонн йол я. Вож — дикагIа аьлча талха йолаеннай, вогIа аьлча яйнай. Месячниках йоагIа задани яр 450 тонн.

Иштта эсала болх леларах тамаш хетац цига доакъар Iалашдара йоакхо мишта ю хьежача. Шин отделене вIашагIъеххай доакъар Iалашду бригадаш: Аьлти-юрта — 12 сагахи Наьсар-керте — 7 сагахи(!). БурокIалхарча отделене (26 июне) из болх бергбар малав ховш а дацар. ХIаьта Пхьиле-Къонгий юртара отделени вIалла хьоаха яц, цига болх болабаьбац.

Фу яхилга да, ворхIи шийтти саг юкъе вола доакъар хьокха бригадаш уж саннача доккхийча боахамашта?! Йол Iалашъю болх-м бIарчча компани а лаьрхIе, берриге къахьегамхой оарцагIа а баьхе дIа ма-хьой лерттIа долча боахамашка. Укхаза хIара отделене (Аьлти-Юртеи Наьсар - Кертеи) буц хьокхаш цхьацца косилка я. Царех хIаране нормаш дикка тIеххоачашйича а, 8,5—9 гектар буц хьакха йиш я. ТIаккха хьакха езар? Из-м эзар гектар ма — йий царех хIара совхозеI

Кердадаккха йиш йолаш да: дIадахача шера «40 лет Октября» яхача совхозо пачхаьалкхенна даь зе 545 эзар сом да, «Назрановский» совхозо даьр— 1306 эзар сом. Тамаш ялла дола дакъа цу цифрех хьайбай боахама кхоач. ХIаьта хьайбашкара хьайоаккха продукци кIезигъелча а уж довш хилча а доаладу бахьан «доакъар тоъац» яхаш хул. ТIаккха мишта лархIа беза, шортта торонаш йоллашехьа из Iалаш ца деча боахамий болх?

ХIанз а тIехьа дац из болх тоабе. Сихбенна хьайбашта Iан кийчо яра оарцагIбоале совхозашка 1,5—2 шера йол Iалашъе вIаштIехьа да хIанзчул тIехьагIа. Бакъда цу гIулакха лаьрхIа къахьега деза, ерригача торонех пайда а эцаш.

З. ДАУРБЕКОВ.

Кердача боахама коллективо дика кийчо яьй кIи-марса

Сунженски района боахамашта юкъе гаьнагIа, Горагорскье кIал дада керда йиллача «Сунженский» совхоза кхаш. Хоза я укхазара моттигаш. ДукхагIча даькъе из хозал нахах йоал, совхоза механизаторех, цар гIулакхех.

Бригада стане массанахьа бIаргаго балхашта яь кийчо. Йоакхо йолаш дIаоттаяь латт коа цхьан оагIорахьа ялат чуэца кийчъяь комбайнаш, кхыйола техника. Царна духхьал, наькъал дехьа, бIарг хьесташ улл кхаьча дала доаллача кIимкха.

— Дукха ха я кIи-марса тхо кийча дола, — йоах боахама керттерча инженера Базгиев Iалихана. — Ялат чуэцара кийчо еча хана механизатораша кхы цхьаькха болх а бора, цу ремонтал кIезигагIа лоархIам боацаш — цасоццаш, дийнахьа кхозза, аргIе лоаттадеча хьайбашта доакъар Iалашделга. Дика дIабихьаб уж шаккхе а болх.

— Ер да эспарцет дIайийнакха, — хьахьувкх бригадира Анзоров Бекхана. — Укхазара хьокх доаханна буц механизатора Хугаев Хьамзата. ХIара гектара тIара 150 центнер хьувкъам боал укхазара кIезигагIа бале.

ТIехьагIа, бригаде юхадаьккача, дийцар Бекхана укх аьхка механизатораша кхоачашде деза балхаш. ХIанз чуэца дезаш да 300 гектар гурахьа дIадийна кIа, 336 гектар мукх, 80 гектар кен, 70 гектар эспарцет, цул тIехьагIа — 258 гектар силоса лаьрхIа хьажкIаш. Шоай аргIагIа хьатIаотт ялатех мукъадаьннача лаьтташ тIа шозлагIа культураш дIаювлга, оахам кийчделга. Цу балхашца цхьана де дезаш да юкъе юкъ ца йолийташ 1400 бежана доакъар лоаттаделга, царна Iан кийчо елга.

ХIанз йол хьакха болабеннаб бригада болхлой.

Сурта тIа: ялат чуэца кийчъяь техника. Хьелхарча плана тIа (аьрдехьара аьттехьа) — механизатор Мусаев Хьумад, совхоза керттера инженер Базгиев Iалихан, хьайбаш кхоабача бригада бригадир Анзоров Бекхан.

С. ХАКИЕВА сурт.

САГИ ЗАКОНИ

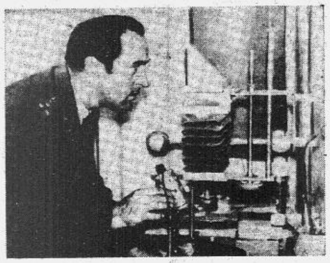

IИЛМА ГIОНЦА ЗУЛАМАШ ГУЧАДОАХ

Зуламаш ца хилийтара беш бола болх эггара хьалха тIаберзабаь хила беза уж хьахулийташ дола бахьанаш дIадахара. ХIаьта из гIулакх кхоачашдеча аьттув балар дуккхача даькъе Iилмана карагIдаьннарехи кердача технически средстваехи пайда эцарах тийша да.

Нах дукха хьагуллуча общественни моттигашка правопорядок лораеча милицега йолаш я радиои телефонни бувзамца Iалашъяь йола лаьрххIа автотранспорт. Цо торо хулийт зулам даьча ший ханнахьа тIакхача а, цига хиннар хьагучадаккха а, хIаьта бухсоццача кхаьчача зуламхо хьалаца а. ТIаккха паччахьалкхени бахача наьхеи доалахье лораяра пайда эц лаьрххIа йолча блокировочни устройствахи сигнализацехи.

ХIаьта Iилма тIеххьара карагIдаьннарех пайда эц следстви еши оперативно-розыскной болх чакхбоаккхаши болча хана. ХIанз милице ерригача йоккхача подразделенешка эксперт-криминалист яха штатни болхлой ба. Из декхар тIадулл юридически дешар дийшача а лаьрххIа цу гIулакха кийчо яьча а наха.

Цу дерригне хIанз хиланза даргдоаца хIама санна оттадаьд зулам хьагучадоаккхача криминалист юкъехулга.

Грозный станце милице линейни отделе из декхар кхоачашдеш ... ва капитан Ю. И. Пасичник. Тайп-тайпара зуламаш хьагучадоахача хьинаре дакъа лоацаш хиларца коллективе лоархIаши сий деши ва из.

ДIадахача шера гурахьа машиннаькъа транспорта тIа болх беш йола кхалсаг, урсаца кхерам тIатувсаш, хьувзае гIийртав цхьа маIа саг. Кхалсага каеннаяц цунна, хIаьта уж вIаши гIерташ хиннача юкъа сихвеннача зуламхочо ший урсаца ше хоадаваь хиннав. Пена тIа цIий лераш мара кхы белгало ца юташ дIавахавар зуламхо. Бакъда, милице капитана Пасичника кхоачам хилар цохи пIелгий лерахи.

Цул тIехьагIа отделе вIашагIъеллача оперативни группа шоллагIча дийнахьа дегабуам барца лаьца чувоалавир гражданин Карпов. Цо цхьанна а тайпара дарий детигацар из зулам ше дарах. Бакъда, цо пена тIа йитача пIелга леро кIалвитар из.

Цу тайпара моттигаш кIезига хиннаяц нов. Ю. И. Пасичника балха практике. ХIаьта криминалистически техника кхоачамаш ди тIехьа доккхагIа хул. хIана аьлча Iилма-технически прогресса хана гучадувла кердадараш шерра цун юкъекхувландаь. Цунца цхьана хьахул зуламаш даьраш сихагIа хьагучабахара хьалаш а.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Грозный станце милице линейни отдела начальника заместитель.

СУРТА ТIА: криминалист Ю. И. Пасичник.

В. БУРЛЯЕВОЙ сурт.

ТIеххоачашъергья шера план

Паччахьалкхенга дулх доххара ах шера план дикка тIеххоачашъяьй «Загорский» совхоза хьайбаш леладераша: планагIа 485 тонн йоагIача дIаденнад 590 тонн дулх. ХIанз чуоттадаь кхоабаш 6400 бежан да боахаме. Тоаденнеи дика ондал йолаши да хьайбаш, царех хIаране дозал дIалуча хана юкъера лаьрхIача 400 килограммага кхоач, планагIа оттадаьр 350 килограмм долча. Цунах совхозага хьакхаьчад цхьа миллиони 90 эзари сом ахча шера план кхоачашйича цхьа миллиони 20 эзари сом хила доагIача. ДIаеннача продукце дикал лакха хиларах тIакхийтта ахча да планал совгIа пайда беннар.

Шоайла социалистически яхь а лелаеш, хьайбашта зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайпара Iунал деш ши ферма я боахаме. Хьалха латт цхьоалагIа ферма. Къаьстта лакха хьокхамаш доах коммуниста Батукаев Iумарас кулгалдеча бригада коллективо. Графиках бу хьайбаш леладераша берригa болх, йизза кхоачашъю оттаяь рацион. Цудухьа цу групперча хIара бежана дени буси 900—1000 грамм дулх тIакхет. ХIаьта Магомедов Вахий групперча хIара хьайбана — 850 грамм дозал тIакхет.

Иштта толамаш доахачарна юкъе ба опыт йола скотникаш Махмудова Аьсети Эдембаев Хьасани.

ТIеххьарча хана дика тоаденнад хьайбаш. Цахаддаш мошача конвейер тIа лоаттаду уж скотникашеи механизаторашеи. РационагIа хIара бежана 35 килограмм моша доакъари 4 килограмм концентраташи лу. ХIаьта 4 эзар бежан лоаман даьгIенашка доажаду. Гуралца цигарча баьца тIа даьжа хьайбаш тоаденнеи низ болаши хул.

Оаха лерхIачох пятилетка кхоалагIча шера тIаийца социалистически декхар кхоачашде дукхха аттагIа хургда дIадахача шерарчул. Ишта вIаштIехьбаьккхаб берригa болх. Оаха лерхI паччахьалкхенна планагIа доагIача 1200 тоннал совгIа ткъо тонн кхы а дулх дIадала. Из дош кхоачашдара кхы тIа а 54 бежан дIадала дезаргда. хIаране дозал юкъера лаьрхIача 350 килограмм долаш. ТIайица декхар оаха кхоачашдича из хул соахка Даьхенга дехкачул 147 тонн дукхагIа.

Э. ИДРИСОВ,
Грозненски района «Загорский» совхоза керттера зоотехник.

КЪУ КIАЛХАРВАЛИЙТАНЗАР

Шоай балха декхарашка хьежжа, Грозненски машиннаькъа тIа гIолла лелача поездашка тIахьожам лоаттабара дIа-юха ухаш хул милице болхлой. Наькъа арабаьннача наьха сатем лорабу цар, зуламе гIулакхаш де гIертараш юхатох, бехктокхаме оз. Из бахьан долаш массе. хана яхар санна шоай никъ хатар ца хулаш чакхбоаккх пассажираша. Бакъда, наггахьа мара ца хуле а зуламаш деш моттигаш а нийслу машиннаькъа тIа.

Иштта, «Баку—Москва» яхача поезда пхелагIча вагона тамбура чу воалача хана кхо саг цхьаннена кисашка хьежаш боахкаш санна хийтар милице старшиннайна нов. Бадаевна. Из шоашта гушше а кIалхарбовла дагахьа байдар вожаш. Бакъда, царех цаI Мустапаев дIавахийтанзар старшинас. Цунга дар вехачунгара хьадаьккха кулгах доалладу сахьати ахчеи.

Самашкинская яхача станце шийца лаьца къу а волаш поезда тIера Iоваьлар нов. Бадаев. Цигга карарв а никкъа ведар Мустапаев. Бакъда, гаьна валанзар. Цу моттиге нийсвеннача воккхагIволча сержанта нов. Сандова новкъосталца хьалаьцар цар из. ХIанз судо бехктокхаме озаш ва из.

Зуламхо лоацача маькарло гойтарах нов. Бадаеви Сандови приказаца белгалбаьхаб.

Д. БОРИСОВ.

КОРТА БОХАБЕШ МАЛАР—ЗУЛАМ ДА

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача шера тIаийцача СССР кердача Конституце а укх шера тIаийцача РСФСР, НГIАССР Конституцеша а Iалаьмате йоккхий бокъонаш еннай советски наха: мах боацаш паччахьалкхен чотах дерригача берашка дешийтилга, лазар кхийттача сага, моллагIа из вале а, мах боацаш дарба делга, хIара сага, эггара дикагIа цун кайоалача даькъе бе болх хулийтилга, къавенначоа пенсеш телга, иштта дуккха кхыдараш а.

Цу бокъонех тарра доккхийи бехктокамен декхараш а тIадожаду Конституце хIара советски гражданина. Царех кертера декхар да ший низ ма кхоачча овсаре къахьегилга.

Из кхета а деш, дуккха а дукхагIа болча наха ший-ший даькъа тIа хьинаре къахьег, низ ма кхоачча алсамйоах Даьхен материальни ганзаш.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяро Iалашду халкъа боахам, Iилма, культура кхы дIахо а сихха дегIаухилга, цун ларда тIа шерагара шерага тоалу бахархой хьал-торо. тIа-тIа дукхагIа хул къахьегамхой балхах мукъа йола ха. Вайцига, городашка а юрташка а, долаш да из мукъа ха сага шийна а обществана а пайдана хургйолча тайпара дIаяхьара мел эшаш дола хьалаш.

Советски Iаьдала шерашка карагIдаьннараш мелла доккхий дале а, цхьаццаболча тIехьабисача наьха сакхетам чура хIанз а дIадаланза да дIаяхача замах юхедиса во, нийрча гIулакхаш. Царна юкъе эггара дукхагIа зулам доалар корта бохабеш къаракъ а кхыдола малараш а мелар да. Сага сийле йоаеш долча дерригача зуламех итт дакъа дича царех нийс дакъа маларо, корта бохабеш долча маларо дайташ да, аьннад дерригача дуненна вовзаш волча эрсий писатела Лев Николаевич Толстоя.

Нахах доахкача сакхатех хьона эггара новкъагIа хетар малагIа да? — аьнна, шийга даьча хаттара укх деша шийца жоп деннад гIорваьнна волча академика Аксель Иванович Берга: «Нахах доалла керттера сакхат, сона хетачох, корта бохабеш малар да... БIаргавайча а ма дегаза ва меттахь къаракъ менна веха саг...»

Нагахьа санна саго царех хIама дича наьха оагIув бодаргболча бIехача, нийрчача шин хIаман цIи а яьккха, цу шиннех хьайна аттагIа хеташ дола цаI де деза Iа, е къаракъ мала деза Iа, аьнна цхьанена тIагIортадаь хиннад. яхаш хабар да вайнаьха. ХьалхагIа шийга кхайкадаьча шиннеца дистача, кIаттIа а боацар лаьрхIад къонахчо къаракъ малар. Цудухьа вIалла шек а ца воалаш тIаийцад цо къаракъ мелга. Кеп отталца къаракъ менна корта бIогора а баьккха водача цо, кийнах чо боаккхаш мо мара кхы новкъа ца хеташ кхоачашдаьд, йоах, корта гIаьха болча хана цIаккха а ше дергдоаца юхедиса вож шаккхе а. Цу шиннех аттагIа дар—маьрша саг вер хиннад.

Корта бохабеш къаракъ мелача нахагара Iалаьмате доккха зе доал дуккхача миллионий наьха хьаьналча къахьегамца тоабеннача вай социалистически боахама, хIана аьлча, къаракъ менна саг дисциплина йоацаш хул, из балха ца водаш атта цIагIа Iа, нагахьа санна балха дIаводе а, цо тохаш дола кулг бакъахьа а харцахьа а нийслу, цудухьа овсарле йоацаш хул цо беш бола болх, санхаташ доахнаш хул цо хьаеш йола продукци. Из кхетадеш да: цун корта меттахьа ца хиларах да из.

Корта бохабеча маларо хьаькъал гIолдаьккха вола алкоголик, кхыметтел малар кертах даьнача хана а ше лелабеча харц наькъа бехказло лехаш хул. «Наькъа фу гIулакх да аз молача къаракъаца, — аьле хет цунна, — сай ахчах ма молий аз из». Цунна иштта хете а, дукхханешка бала кхоачаш да саго тIехдаьккха къаракъ малар. Мишта хул из цун ший гIулакх, нагахьа санна къаракъ меннача сагагара (цо из ший ахчах меннадале а) обществана моральни а материальни а зе доалаш хилча, кастта хьал а кхийна вайна уллув хьаоттаргбола социалистически общества членаш бола ший бераш цо харцахьарча наькъаца кхетадеш хилча, дезалхошта юкъера хоза гIулакхаш, цар барт-йиш цо телхаеш хилча, тIеххьара а, цо шийх обществана пайдане воаца саг веш хилча.

Дезала а, юрта а кхыметтел дерригача къаманна а доккха эхь долаш, селла бIеха хIама дайт сагага боарам боацаш меннача къаракъо. ГIорваьнна волча эрсий писатела Достоевске ма-аллара, иштта меннача къаракъо «сагах хьайба а ду, аьккха а ду...» Из бакъдеш дола масалаш вайна гонахьа шортта да.

Къаракъ а кхыдола корта бохабу малараш а мེларах дувлача зуламашта юкъе эггара доккхагIчарех цаI да цу наIалт хиннача гIулакхо дезалий барт эгIабеш, цо уж шоайла эйхьаза боахаши хийрбеши хилар. ТIеххьара а вIашагIбоахаш хилар.

Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда вай.

Дика пхи дезалхо вар Беслан да волаш хиннараш. МоллагIчо а хьаний-малий аргдолаш хоза гIов-кеп а долаш, дийша а йолаш, дуккхача наха беркат доалача учреждене балха а йолаш, мар дукха а везаш Насий яхаш сесаг яр, эггара воккхагIчун а ялх шу мара а даланза, бурдолгаш санна тоӑвенна, хоза винъ кIаьнк вар, Iаьдало хьаенна ков-беш а долаш къаьстта квартира яр, ше а башха кулг-говзал йолаш вар.

Хоза барттайнен Iимерзен бахаш цхьа ха яьккхар Беслана дезала. ТIеххьара а, цIен-да гIовзавала волавелар: адамий хана цIаккха а шийгара сага беркат даланза вола даькъаза хьаша кхийтар цунах. Из цунах кхийтта хьаша—къаракъ дар. Балхара ваьлча, ханнахьа чу а ца ухаш, тIехьавувла ваьлар. Иштта гайна чувоагIача хана гIулакх лертIардаьннилга ховргдолаш хулар Беслан. Кеп отталца менна а волаш, когаш чоалдувлаш, терка а кхаш, ши-шийца еш Iимана а йолаш, нах мерзача набарах бенначул тIехьагIа воагIаш хулар из.

Цхьавола саг ше вехачул тIехьагIа гIар-тата доацаш вужаш хул. Беслан иштта вацар. Низткъа мара уралоаттaлуш воацаш чукхаьчача, цIагIа а ший «тайтолакх» доладора цо: бераш унзара а доахаш, сесагага бIеха яппараш йора, цкъаза латар-торе а хулар. Ший бераш ца дезаш нана хург мичай — ший винъ кIаьнк дага а воалдаш, сесаг юхаувзалора. Мара фуннагIа дича а, цIагIара гIар-тата ара ца далийта гIерташ, из кхы а дукхагIа дорхвалар кхераш садеттар сесаго. Цхьабакъда, мар кIезига тийнача хана, сесага массаза а цунна хьалхадсахар. укх хьай берий ираз ма доадудалара Iа, яхаш. Беслан юха йист а ца хулаш дIаводар, бакъда, гуча дар цхьаькха: сесага деш дола дехар цо дIаэцаш дацар, цунна лергах а хьокхалацар из къамаьл.

Бетташ-бетташ кхера а батI оалаш ма дий. Цунах тарра, тIеххьара кIордадир сесага мара леладер, кхоачаделар цо цунна детта са. Берех а сесагах а лета а леташ, Беслан къаьстта хьаьрваьнна хьайзача цхьан бус, ший динъ бер а нийца лоалахой болча чуийккхар цун сесаг Насий. ШоллагIча дийнахьа Iурра, кхы юха ца я а лаьрхIа, даь-цIа яхар.

Цу тайппара, ца ховш карара ийккха кхерий тIа Iокхийтта ингале пхьегIа йохаш санна, бехар Беслана дезал. Къаракъ кот а далийта сагал деха хьувзача маьрагара дIа а яьнна, квартирах шийна доагIа дакъа кхычахьарча квартирах хийца а хийца, ший кIаьнкаща кхычахьа яха яхар Насий. Мар сесаг йоацаш а, сесаг мар воацаш а, винъ кIаьнк да воацаш а витар боарамал тIех а лелхаш Беслана мийннача къаракъо.

ЧувоагIаш-аравоагIаш саг а воацаш, ший цIагIа цхьаь висар Беслан. Иштта цхьаь висача хана-м кхы а дукхагIа совъяьлар цун къаракъацара «морзо». Винъ кIаьнк а нийца дIаяхача Насе «футтаройнна» а мелар цо, керта чура хьаькъал эккхадарца шийна «оатто» а еш.

ХIаьта хIанз фу хиннад Бесланах? — аьнна хаттар отта тарлургда. Из хатта а хатталехьа дIахайтача бакъахьа да. Сесаг дIаяха дукха ха ялалехьа, къаракъ а мелаш цо еш йола прогулаш кIорда а яь, балхара дIаваьккхар из. Iурра цIагIара аравоал из. Бухьбилле базар тIа е автобусий станце вода, цига нахагара сагIа а дийхе, кIезиг-дукха шей-кей вIашагIа ма кхийтте а, цунах миччахьара лахе а шийна малар а меле, саррахьа чувоагIа. Мотт Iобилла а хьалбаккха а безаш гIулакх дац цун цIагIа — массаза а цхьан метте уллача фалте тIа дIакарч из ше чувоагIашехь а. Барзкъанна биркъвеннав, букъ тIабаьннаб, хадданза кхайкаву, лазар лаьцад, каэг, наьха безамах ваьннав, цхьаннена а саг хетац.

Кхы цхьаькха а цхьа масал. Дукха даьнна а кIезига даьнна а, къаракъ кер чу Iочудаьннача хана машина ко бе долла бокъо яц цхьанна шофера. Ишта да массанена а довзаш дола закон. Цхьабакъда, кIаттIа боаца хIама мо, из закон диц а даь, ше Наьсарера аравоаллаш дизза къаракъа пела Iочу а оттадаь, «мекх доша а даь», грузовой машина ко бе а делла, Сунженски районе ваха ког тоIабир совхоза шофера Iовдарха.

ВIалла менна воацачоа а никъ ла атта доацаш геттара дIайха ди дар из. Дизза къаракъа пела цу йIовхала IотIакхийтача хургдар ховш ма дий. Керте даьннача къаракъо теркам «харшара» а баьккха, духьала йоагIача «Волгана» машин тIатехар Iовдарха. Цхьа юкъ яьнначул тIехьагIа милице цIагIа кхийтар из хинначох. Кхоъ веннеи шиъ геттара чIоагIа лозаваьи пхи саг араваьккхар йохаяь вIашкайихьача «Волга» чура. Байнараш а, лозабаьраш а, машин дIатIатеха шофер ше а — уж берригаш а шо-шоай дезалаш а болаш нах бар. Ялх дезала даьй тIерабаьлар: веннача кхаьнне дезалашта — даиман а, лозаваьча шиннеи машин тIатехача шоферен дезалашта — дуккхача шерашка а.

Гой шоана мел гаьндаьлар па доагIаш менна къаракъа пела.

ЦIераш хувцар мара кхы хIама доацаш, бокъонца хиннар да цу шин масалца вай белгалдаьккхар. Бе-башха дале а, овла цаI болаш — къаракъ — хьахинначун боккхагIа бола бала дезалашта кач бодаш, цхьаккха гунахьа доацача нахага а дакъа кхоачаш да цу шин масалца вай белгалдаьккха корта бохабеча маларах даьнна доккхий зуламаш.

ВIалла гешт ца деш къовсам лоаттабе беза из сий доаца гIулакх леладерашта духьала. Адамей эгIазал кхай кае еза царна.

Хьамзат ОСМИЕВ,
йоазонхо.

А.-Б. Эльмурзаев—милице отличник

Диъ шу ха я Назрановски РОВД-е воккхагIвола лейтенант Эльмурзаев Iусмана Ахьмад-Башир болх беш вола. Из укхаза балха хьожавир Бакински лаьрххIа юкъера милице школа чакхъяьккхачул тIехьагIа. Цу юкъа дуккхаза нийсъеннай цунна маькарло, денал гойта деза моттигаш, ше угрозыска болхло хиларах тарра хьулалуш бола тайп-тайпара зуламхой хьагуча а боахаш лувца бийзаб. Ше тIахьожаш волча участке хинна дерригa зуламаш а уж даьраш а хьагучабарахи де доагIар дарахи чурча гIулакхий министерствас «Милице отличник» яха знак еннай цунна.

Цхьан сарахьа город Назранерча базара юхе гIолла шийца оперативни болхлой болаш Ахьмад-Башир машинаца дIаводаш ювлача топий таташ хезар. Уж базаргахьа дIабийрзача духьалвенача хаьхочо хьадийцар цхьа къона саг, корах чу а ваьнна, буфетера хIамаш яхьа гIерташ хинналген хаьхо гучаваьлча из ведда дIавахалгеи.

Цу сахьате базара гонахьара дерригa наькъаш дехкар бахьан долаш хьалаьцар зуламхо. Из хиннавар хьалха массехказза паччахьалкхен хIамаш лочкъаяь вола А. Оздоев. Цунна доагIаш дола таIазар дир судо.

БIаьсти йоалача хана каст-каста хоамаш аха доладелар мах беча организацешкара, чу а бувлаш, хIамаш кхухь, яхаш. ГIулакх техкачул тIехьагIа зуламхой гучабахара мероприятеш отта а яь чакхъяьхар оперативни болхлоша.

Вахаро хIара денна яхар санна хьалхашка увттаду декхараш толамца къестадара ший дешара боарам кхы а лакхбанза баргбоацилга кхетадеш ва Ахьмад-Башир. Цудухьа СССР чурча гIулакхий министерства академе заочно деша отта кийчлуш ва из.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

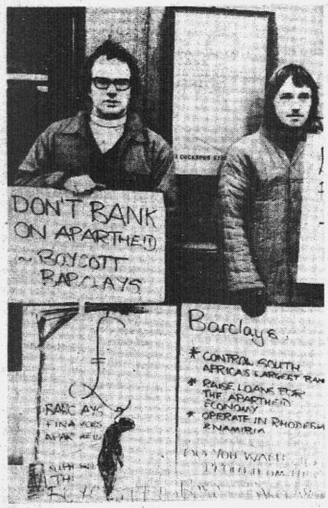

ЛОНДОН. Африка къулбехьен реакционни режимашта «Бэрклейс бэнк лимитед» яхача банко боккхача боараме деча экономически новкъостала духьала хилар дIахойташ «Къулбехьен Африкана заемаш телилга соцаде» яхача дукхха нах юкъебоагIача общественни организаце ший пикеташ оттаьй 50 совгIа йолча банка отделенешта хьалхашка. Цу кампанегIа чакхдаккха гIертар— британски фирмаша, банкаша, страхови компанеша Африка къулбехьен расистски режимашца дIа-юха леладу гIулакхаш цIендаь а соцадайтилга да.

СУРТА ТIА: Лондоне «Бэрклейс бэнк лимитед» яхача банка зданена юхерча пикета доакъашхой.

ТАСС фотохроника.

Европа мехкий столицашка гIолла

ЙОККХАЧА КОЛОМБО ПРОБЛЕМАШ

Шри Ланка столица — Коломбо вахар берригача мехка вахарах хьакъоастаде йиш йолаш дап. Цун «сийрден» «баьден» дукха оагIош укхаза дукхагIа гучаювлар мара кхы башхало йоацаш. Шийна юкъе массехк город-спутник йоагIача йоккхача Коломбо Шри Ланке бахача нахах иттлагIа дакъа да.

Из Iалаьмате йоккха город улл Индийски океана берда йисте. Эггара хьалха из йовзар чIоагIа дега чулуж. ЗIамига буддийски храмаш. Будда статуяш, тротуараш тIа сом бохкаш багIараш, кокосови бIарех еттача вордаех йоахка тамажаш. ДIа мел хьежача чам бола тропически баьцаш, зизаш, цкъаза безаме, тIаккха кхераме хула а массаза а кура бола океан — цу дерригис а хоза сурт оттаду Коломбо.

Бакъда хозала, туристически проспекташта, бIарга тIаоттача рекламана маган Коломбо бокъонца дола сурт къайладахьа. Хьал долаш хилари къели цхьана дах укхаза. Дукха рузкъа дIадахийта хьалъьача отелашта, виллашта, коттеджашта уллув дагIа хийрця дала доахка чухь электричество, канализаци, хий, кхыдола аьттув бола гIулакхаш доаца цIенош. 1 млн. саг готта вахача йоккхача Коломбо наха чубаха цIенош практически хьалдац. Наха чубаха цIенойн проблема халагIа увтт хIара шера провинцешкара итташ эзараш ахархой болх лехаш укхаза хьаухаш хиларца. Бакъда болх лаха атта дац: официальни даннегIа мехка болх боацаш 1,3 млн. саг ва, цу тIа царех дукхагIбараш столице а ба. Цу наьха цIа да тротуараш, паркера гIандаш, бийсана яьсса йола городской пляжаш.

Бе болх ца хиларои чIоагIача къелои зуламаш дайт. Газетий оагIонаш тIара Iодалац нах боабарах, герзаш тIа а увттадеш нах бовхарах, кхалнах хьувзабарах дола хоамаш. Полице даннеегIа дIададахача шера 1976 шераца нийсдича геттара кхераме зуламаш кхозза дукхагIа даьд. Цу хьакъеньа «воча хьал тIа я» порта юхера районаш йистоши. ХIара денна портера, даггара лораешше а 200 эзар рупел совгIа мах бола товараш лечкъаду. Аэропорт санна цох хиннай «Iаьржача» базар тIа хоатташ дола тайп-тайпара товараш дохкаш йола моттиг. Алхха дIадахача шера таможенни Iаьдалаша хьадаьхад 5 млн. сома маьха контрабанди товараш. ТIа-тIа дукхагIа хулаш латт мехка баха китайцаш керте а боаш наркотикаца контрабанда слга. Дукха йоацаш полнис лаьцав китайцех вола Шри Ланкеи цунна арахьен дуккхача отелей да воллаше а наркотикий контрабанда лелаяь вIаьхий саг.

ХIара шу ме доал ирагIа увтт транспорта проблема. Из халагIча хьал тIа уттаю городера наькъаш кIезига хиларо, регулировщикаши светофораши керттерча магистралашкен голаш еттачен ца тоъаш хиларо. ДукхагIа дола хатараш хул городской автобусаш лехкарий бехкагIа. Уж улицашка гIолла хьаьрбаьнна сиха лел бахача наьхен столица хьашийи дегашка кхерам тувсаш. ДукхагIча хана гIаш лелачо лалла хоастам бу ше зе ца хулаш улицана дехьавалараx...

Йоккхача Коломбо муниципалитето чакхдоах столица тоаяра а горингаш дIаяхара а тIадерзадаь гIулакхаш. Цу хьакъехьа хьалха баьккха гIа хилар Пете — города эггара къаьнагIчен дукхагIа нах бахачен районе 100 совгIа цIенош хьалдар. Коломбона реконструкци яра плана тIа лерхI Iаьржа доагIача хига ца йохаяйтара система хьаелга, улицашта юха планировка елген шеръелген. План оттаеча дакъа лаьцар советски чехословацки специалисташа.

Из план толаме кхоачашъелга дукхагIча даькъе тийша хургдя Iаьдалашя эша средстваш лахарах. Пачхаьалкхен аппарате овла хийцача бюрократизмаи волокитаи, кIезига йолча финансови торонаша халонаш увттаю йоккхача Коломбона хьалхашка латта йоккхий а зIамига а проблемаш къестаеча.

А. БЫЧКОВ,
ТАСС корреспондент.

МУЗЕЕРА КЕРДАДАРАШ

Юкъеденнад ахка. Укх хана дукха хьаьшийн туристаши ух Нохч-ГIалгIачене. Цар эггара хьалха краеведчески музеяца хьоашал тосс. Укхаза квалифицированни экскурсоводаша новкъостал ду царна вай республика, цун истори довзара. Дукхача экспонаташа хьагойт дIаяхача ханара нохчийи гIалгIайи къамий никъ, таханара, дегIаена социалистически общество хьалъеш республико даьха толамаш.

Экспедицеш даьман шеръю, керда экспонаташ юкъеихуьх. Традици а хинна дIаэттад юбилеяшта хетаяь тематически выставкаш яра гIулакх. Цу гIулакха дикка новкъостал ду музея фондашца кхьачача кердача хIамаша, цига хьинаре дакъа лоац городерча коллекционераша а. Иштта, вай мохк фашистски Германел котбаьина 33 шу дизара сийна хетаяьяр «Даьхе лораеш хиннаб уж» яха выставка. Цига гойташ хиннача материалаша вайна бовзийтар 1942-ча шера вай городе вIашагIъеллача 164-ча ше къаьстта йолча гвардейски разведывательни Керченски Цlеча Байракха авиаполка сийдола никъ. Цига хьахьокхаш яр хIанз цу полка ветеранаш бахача 35 городерча мемориалашкара лаьтта чудола кIопилг, хьагойташ дар тIом болча хана Грозненски оборона комитета доакъашхой В. А. Иванова, С. К. Моллаева, Ю. Д. Тамбиева документаш.

Укх деношка сакъердалуши шоашта дикка пайда эцаш хьожаш ба музее баьхкараш Грозненa хетаяьча выставкага. Революци хилалехьа арадийннача открыткаш тIа вайна гу бIеха улицаш, лохига цIенош, цIи яьнца йоага промыслаш. Из тайпа вахара сурт дар пачхьа ханарча Россе юстарча мехкашка лаьттар. Уж тайпа хIамаш дайзача кхы а чIоагIагIа бездам тIабода таханарча гIозача вай города, курадаьле, гIаддахе детталу дог. Доккхача, тайп-тайпара бесаш долча картинкаш тIа вайна хьагу В. И. Ленина майда, Ленина цIерагIча улица тIа хьалъеш латта гIишлош, городера паркаш, скверaш, революце а тIема а доакъашхошта увттадаь памятникаш, шийтта этаж йола цIа, мехкдаьтта института керда корпус, грозненски форд, кхы дукха сурташ а. Юххе гIолла хьалъоттадаь латт Нохч-ГIалгIай книжни издательствас арахийца города а, республика а сийдола никъ бувцаш, экономикен культурен дегIаярах дувцаш дола книжкаш. Революци ялалехьа хиннача вахара отделе хьахьокхаш я XIX-чен XX-гIа бIаьшере йолалуча ханареи нохчийи гIалгIайи декоративно - прикладной искусствана хетаяь йола выставка. Витринашка хьагойташ яда вайнаьха хийтта ферташ, истингаш. Iалаьмате хоза я цига яда маIача наьхен кхалнаьхен тIабувхача гIирсах даьхка тIехкараш, дотоши, булавкаши, тайп-тайпара формаш йола, дотохи тIехкахи яь бустамаш, кхаьла шалташ, кийчдаь говра гIирсаш, кхыйола хIамаш. ХIара гIирс ши-ший стиль, сурт долаш, халкъа говзанчаша яь искусства произведени я. Кхы цхьаькха выставка а я музее эггара хьалха хьагойташ. Халкъа говзанчо пенсионеро К. Д. Попандопулос даь балхаш. Выставке вайна гу хоза дика дахчах даь дола оалхазараш, хьайбаш, тайп-тайпара дола оакхарий. Укхаза вайна гу якаш, зубраш, экха кой, лийгаш, муIаш йоаца газа, эрзи, фламинго, пхьидаш, кой, кхы дукха хIамаш. Тоъал хIамаш я олимпийски темана хетаяь: ча-хоккеист, ча-штангист, чаьрчий - боксераш, кхыяраш.

Хозахеташ хьожаш хул нах сувенирашка-трубкашка: мефистофела, чкъаьрий лувцархочунна, кавказца, негIечунна, лома, маймала маскаех латташ. Дукха балхаш да Константин Дмитриевича шишках даь а: зIий, страус, бIовна кIориг, кхыяраш.

ХIанзалца (выходной оршот ди дIадаьккхача) хIара дийнахьа 9—18 сахьатага кхаччалца болх бора музеяс, хIаьта 23 июнера денз пIаьраскан кIирандийнахьи 11—20 сахьатага кхаччалца болх бергболаш я.

Музея кассера эца йиш я памятни сувенирни значокаш: Нохч-ГIалгIай юкъерча бIаьшерашка архитектурни памятникашта, Грознерча халкъий ДоттагIлен, майдан тIа латтача революце бахьан къовсам лоаттабьарашта оттадаьча, памятника, музея юбилейна хетаь йола значокаш. Дохкаш да укхаза музеяс арахийца керда буклеташ, царна юкъе я «Советий пачхаьалкхе бахьан» яьнна граждански тIем тIа хьинаре дакъалаьцача вай мехкахоех лаьца, «Грозненa юхха» яхача буклета тIа дувц Сийлахь-боккха тIом хиннача хана грозненски мехкдаьтта район бахьан лоаттабьча къовсамах лаьца. Я укхаза дика кийчъяь дукха иллюстрацеш йола «Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музей» яха буклет а.

ХIара музее венача сага бIаргаго, цунна ший республика йовзийта, дахар-денар довзийта, духовни вахар лакхдара дикка гIо-новкъостал дергдолаш йола дукха экспонаташ я музее.

И. ЭСТЕРЛЕ,
Нохч - ГIалгIай республикански краеведчески музея директора заместитель.

Сурташ тIа: музеера керда экспозицеш.

И. ПЛИЕВА сурташ.

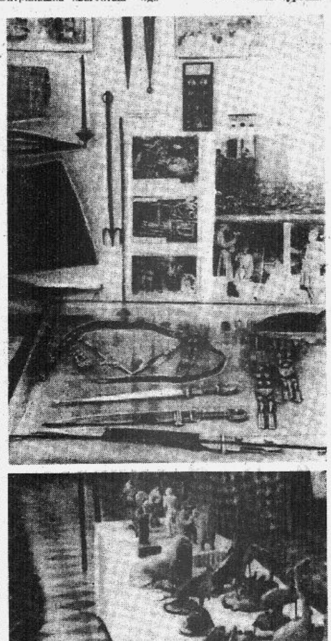

Хоамаш, событеш, факташ

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ УНИВЕРСИТЕТА — ВЬЕТНАМСКИ ОРДЕН

С. М. Кирова цIерагIча Азербайджански пачхьалкхен университета дIаеннай Вьетнама Социалистически Республика ДоттагIлен орден. Из совгIат хьожадаьд университета вежарий мехка Iилма а технически а кадраш кийчъяра гIулакха юкъе дикка дакъа лацарагIа. Орден дIаелар СССР-ча СРВ чрезвычайни посола Нгуен Хыу Кхиеус.

ТIеххьарча шерашка 800 совгIа Вьетнамера кагий нахи мехкарийи шоай мехка юхабахаб бакински вузий дипломаш а долаш. Царех ахаш гаргабараша Азербайджански университете дийшад.

СРВ-а баьхкача студентех дукхагIбараша геолога - мехкдаьттахочун, инженера-промысловика, мехкдаьттахимика профессеш Iомайир. Цхьабакъда кIезига бацар царна юкъе механикаш, математикаш.

— Оаха доккхал лу Вьетнаме социализм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш тхоай университет яьккхараш хиларах,— йоах университета директора профессора Багир-заде Фаика.— Цар балхаш ду геологически партешка, хьалъю керда заводаши фабрикаши, бераштa знанеш лу. ДоттагIлен орден— тха къахьегамах баь лакха мах ба.

Расим АГАЕВ,
АПН корреспондент.

Берий доттагIа

Альметьевски пищевой техникум яьккха яьлча Грозне балха хьожадир Фадеева Нина. Укхаза йоккхача столове технологалла яхийтар из. Дукха ха ялалехьа хьинаре къахьегарца, нахаца Iимерза хиларца массанена а езаелар Нина. Цудухьа укх шера «Нефтяник» яхача пионерлагере столове заведующи вахийта саг лохача хана эггара хьалха яьккхарцун цIи. ХIанз комсомолка Нина Фадеева цига заведующи я.

Лагере болх беш барех дукхагIа бараш комсомольцаш, къона нах ба. Цу гIулакхо пионерашца, берашца лелабеш болча культурно - массови балха дикка новкъостал ду. Шоайла барт дика тов цар. Цудухьа дисциплина лерттIа лелае а вIаштIехьдоал. Цу гIулакха а дика гIо-новкъостал ду Нинас.

Бераш дукха деза Нинайна. Царна кийчдайташ дола хIама цIенеи дикеи кийчдойтцо. Массалолча хIаманна шетIахьожаш хул, меню тайп-тайпарча даарех латташ я.

Нинас йоах:

— Берий салоIилга сакъердаме хила деза. Мероприятеш дукхагIен тайп-тайпарен мел хул берий салоIилга самукъанегIа хургда. Лагерь города гаьна алац. Укхаза боалабе мегаргба тIема а къахьегама а ветеранаш. Бераштa пайдане долаш дукха дика хIамаш дувца йиш я НГДУ болхлоша, пожарни охрана управлене къахьегамхоша, милице болхлоша. Ахка дIадахача, бераш цIенгахьа а дийрза, юха а школе деша дахача «Миштa дIайихьар аз ахканара каникулаш» яха сочинени язъе эттача, «Нефтяник» яхача лагера хетадаь дег тIара доагIа дIайха дешаш хургдолаш салаIийта деза берашка.

Х. БЕРСАНУКАЕВ.
«Октябрьнефть» НГДУ ОРС-а экспедитор.

ФЕ ХИЛА

Транспорт лелача наькъашка хулача хьовзамий анализ йича къаьгга гуш ла царех дукхагIдараш водителаш шоаех бIубенна хиларах. Цар уйла ца ярах, гонахьара хIамаш ца зувш фе ца хиларах, шоай декхараш кхоачашдара беш бола болх бебашха боацаш беш хиларах, бухсоцаш аьлча, духхьал «наькъашка лелара бокъонаш ца харахи уж телхаярахи» нийслуш хилар.

Масала, массехк ди хьалха Сельпрома объединене доалахьарча «Москвич» № 94-76 ЧИГ яхача автомашина водитела П. А. Альмерзоева «Тепличный» совхозерча 56 участкагахьа водача хана машинана цунна доал ца а дулуш кIалтIайиккхар из. Авари хиннача лозавир пассажир. 13 шу даьнна кIаьнк.

М-21 96-03 ЧИИ яха автомашина ший доалахьа йола М. А. Хатуев фе ца хиларахи цун бехкагIеи Грознера Советске водача цо сеца латтача автобуса тIатехар автомашина. Из гIулакх нийсдаларах автомашина пассажир лозавир.

28 июне сайрийна ийслагIча сахьатах ах сахьат даьннача хана Малгобек—Грозный яхача тIонаькъа ялхлагIча километре Назрановски АТП доалахьарча ЗИЛ-130 ЧИЗ яхача автомашина водитела Х. А. Арчакова автомашина тIатехар етта йоагIача вордана.

Из хьовзам хиларах бехке я ворда тIа из лехкаш яьгIа кхалсаг, хIана аьлча баьдъеннача хана вордана тIехьа йоагIа транспорт лоралара йола цхьаккха белгало йоацаш хиннай ворда.

ЧIоагIа кхерам тIалатт водитела гIашло бахьан долаш, къаьстта а сеца латтача транспорта юхе гIолла тIехвоалача хана. хIана аьлча шийна хьалхашка нийсвала тарлуш вола гIашло цунна гуш вац. Водитель а гIашло а лора ца валарах, уж фе ца хиларах каст-каста гIашлочоа автомашина тIакхеташ моттиг нийслу. Из санна дола гIулакх нийсделар Хабаровски улицагIа а. Грозненски автотранспорта производственни объединене (ПОГАТ) водитель А. К. Осколков «Шкода» яхача автомашинаца сеца латтача автомашина юстара а ваьнна тIехвоалача хана цунна хьалхашкахьара хьааравьнна гIашло Х. И. Каламов автомашина тIатеха вожа а веш, цунна тайп-тайпара човнаш йир.

ДIадахача кIирагIа республикерча наькъашка 51 авари хиннай, кхо саг веннав, 14 саг лозаваьа.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД ГАИ.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕ

КIирандийнахьа футболах йолча СССР чемпионата хьалхарча лигерча командаша аргIанара тур чакхъяьккхай. Цу дийнахьа Душанбе моттигерча «Памир» яхача командаца ловзаш хилар «Терек». Из вIашагIкхетар цхьаккха команда кот ца йоалаш чакхдаьлар — 2:2.

ХIаьта кхыйола командаш шоайла иштта лайзай: СКА (Дона тIара Ростов) — «Кузбасс» — 3:1. «Таврия» — «Уралмаш» — 0:0. «Торпедо» — «Крылья Советов» — 1:1. «Металлург» — «Кубань» — 2:1. «Шинник» — СКА (Одесса) — 1:0. «Динамо» (Ленинград) — «Спартак» (Ивано-Франковск) — 1:0. «Нистру» — «Жальгирис» — 1:1. «Карпаты» — «Динамо» (Минск) — 2:0. «Колхозчи» — «Спартак» (Орджоникидзе) — 0:0.

Чемпионата хьалхара ахдакъа ийслагIча моттиге йолаш чакхдаьккхад «Терек».

Мехка футболах йолча чемпионата хьалхарча лигерча командай ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА

	Л	К	Н	Э	Б	О
«Крылья Советов»	19	10	6	3	25—14	26
СКА (Р.)	19	8	9	2	33—17	25
«Карпаты»	18	10	4	4	26—14	24
«Кубань»	19	9	5	5	26—16	23
«Динамо» (Мн.)	18	8	6	4	26—19	22
«Нистру»	19	8	6	5	26—19	22
«Торпедо»	19	8	5	6	24—20	21
«Таврия»	19	7	7	5	25—18	21
«Терек»	19	8	4	7	27—27	20
«Кузбасс»	19	8	4	7	21—21	20
«Спартак» (И.-Ф.)	19	8	2	9	22—30	18
«Жальгирис»	18	4	10	4	20—19	18
«Памир»	19	4	10	5	19—18	18
«Металлург»	19	4	8	7	18—26	16
СКА (Од.)	19	5	5	9	20—26	15
«Уралмаш»	19	5	5	9	13—23	15
«Шинник»	18	4	6	8	11—16	14
«Динамо» (Л.)	19	3	8	8	21—31	14
«Колхозчи»	18	3	6	10	15—29	12
«Спартак» (Орд.)	19	3	4	12	13—26	10

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 июль.

I ПРОГРАММА

8.00. — «Ха». Информационни программа. 8.35. — Iуйранара гимнастика. 8.55. — А. Островский. — «Хьаьрдаьнна ахча». Пачхьалкхен академически ССР Союза ЗIамигача театра фильм-спектакль. 11.25 — «П. И. Чайковске цIерагIча VI дунен халкъашта юкъерча конкурса дневник». Передача дIахьу музыкальни комментатора О. Доброхотовас. 14.30. — Iилман-популярни фильмай программа. 15.35. — Омски Пачхьалкхен эрсий халкъа хора концерт. 16.05. — «Орленок» яхана телестудера къонача корреспондентий «Манометр» яхача завода электросварщикапа И. Панфиловаьца вIашагIкхетар. 16.55 — Фильм — бераштa. «Хьаьйилла йоаца гIайреш». Телевизионни художественни фильм. 18.00.— Керддадараш. 18.15. — СССР-еи США-и вIашагIтехача командай юниораштa юкъера ейгача атлетика матч. Донецкера трансляци. 18.40. — «Юрт: гIулакхаши декхараши». 19.10. — «П. И. Чайковске цIерагIа йола VI дуненюкъера конкурс». Фортепьяно кхоалагIа тур. 19.50 — Телевизионни дукхасерийни «Хьалхара дегагIоз» яхача художественни фильма премьера. Хьалхара сери. 21.00. — «Ха». Информационни программа. 21.30.— Эрсий революционер-демократ Н. Г. Чернышевский ваь 150 шу дизара хетаяь торжественни заседании концерти. ССР Союза Пачхьалкхен академически Доккхача театрера передача. Чакхъяьлача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00. — Мультипликационни фильм. 18.15. — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа. (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35. — «Автомат харцъяргъяц». Iилман-популярни фильм. 18.45. — «Халкъашта юкъера обозрени». (нохчий меттала). 19.00. — «Байкалагара океанaга кхачалца». 19.20 —78-ча шерарча влатий наькъашка гIолла. «Грозненцаша каралоац эстафета». 19.35. — «Анатолий Карпов». Документальни фильм. 19.55. — «Тешамах йола повесть». Фильм.

5 июль.

I ПРОГРАММА

8.00. — «Ха». Информационни программа. 8.35. — Iуйранара гимнастика. 8.55. — «ДоттагIал леладе, бераш!». Берий художественни самодеятельноста коллективай концерт. 9.30. — Фильм — бераштa. «Дошо Iажаш». Художественни фильм. 10.45. — «Киноникъбара клуб». Передача дIахьу — Ю. А. Сенкевича. 14.30. — «ДогIа соцаш ца хилча». Телевизионни документальни фильм. 15.00. — «Книжка. Ха. Книжкаш дешараш». 15.30 — «Музеяшкеи выставочни залашкеи гIолла». Халкъа художника Н. Ромадина кхоллам. «Гаьнарча Малхбоален мехкий искусстве зизаши оалхазараши». 16.00. — «Москвичий балха тешам». 16.30. — ДIалокх эрсий халкъа «Сказ» яхача инструментий квартето. 17.00. — «Зурманчаш, мичал шо! 17.30. — «Iилман вахар». Интервидени. 18.00.— Керддадараш. 18.15. — Стихаш — бераштa. 18.30. — «П. И. Чайковске цIерагIча VI дунен халкъашта юкъерча конкурса дневник». Передача дIахьу музыкальни комментатора О. Доброхотовас. 19.00. — Футболах йола СССР кубок. Полуфинал. «Торпедо» — «Динамо» (Киев). «Торпедо» стадионера трансляци. ПерерывагIа — «Спортлото» тираж. 21.00. — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Съездий Кремлевски Дворецера искусства мастерийн музыкальни коллективайн концерт. Чакхдаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00. — Мультипликационни фильм. 18.15. — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35.— «Халкъа тIахьожам болх беш ба (нохчий меттала). 18.45. — «Сохранение древности» яха Iилман-популярни фильм. 18.55. — «Лоацдача хапеи ца дойташи... (гIалгIай меттала). 19.05. — Киножурнал. 19.15. — Суда залера. «Саг йодаярах бехктокхаме оза». 19.25. — «Цlазерзар». Iилман-популярни фильм. 19.45. — «Шун книжни полка тIа» «Ираза хьаст». С. Ознев. 20.00 — Концерт.

РАДИО

4 июль.

6.30. — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.50. — «Коммунисташ ялат хьоккхача». Корреспонденци (эрсий меттала). 7.10. — Республикански газетий обзор. 7.22. — Ашараш. 8.25. — Хоамаш. 8.25. — Ашараш (гIалгIай меттала). 8.45. — «Яхьа авангарде» Ачхой-Мартановски районера корреспонденци (нохчий меттала). 9.15. — «Тха почта (гIалгIай меттала). 9.30. — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00. — РСДРП II-ча съезда 75 шу дизарга. «Чухьаоа партийни вахар тоалелга — Коммунистически парте беча балха керттера декхар». 2-гIа беседа (эрсий меттала). 17.15. — «Город — юрта». «Ялатий наькъаш вIашагIкхетача». Грозненски мухь дIахьуха кхахьара транспорта объединенера передача (нохчий меттала). 17.30.—«Шоана, ялат хьокхараш!». Концерт (нохчий меттала). 18.00.— Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30. — «Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла). 18.30. — Ашараш.

5 июль.

7.10. — Республикански газетий обзор. 7.22. — Ашараш. 8.25. — Хоамаш. 8.35. — «Ялат чуэцар — парткома керттера декхар». «Шалинский» совхозера передача. (гIалгIай меттала). 8.50. — Ашараш (нохчий меттала). 9.15.—«Хьехамча». «Старогрознефть» НГДУ мастерах Д. Солнышкинах йола очерк (эрсий меттала). 9.30. — А. Хачатурян. Лермонтова «Маскарад» яхача драме ашарех йола сюита. 16.00 — «Агитатор — вхай тIарча стане». Гудермесски районера передача. (эрсий меттала). 16.15. — «Хьона Даьхе, саатечун дог!» (эрсий меттала). 16.45. — «Лоамашкарча колхозе». Советски районера передача (нохчий меттала). 18.00. — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23—28. Грозне 26—28 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00274. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5044.